يديعوت احرونوت / هموساف لشبات ، ٥/٦/١٩٨٧
June

המוסף לשבת

„לביא" בגוב האריות

מאת רון בן ישי

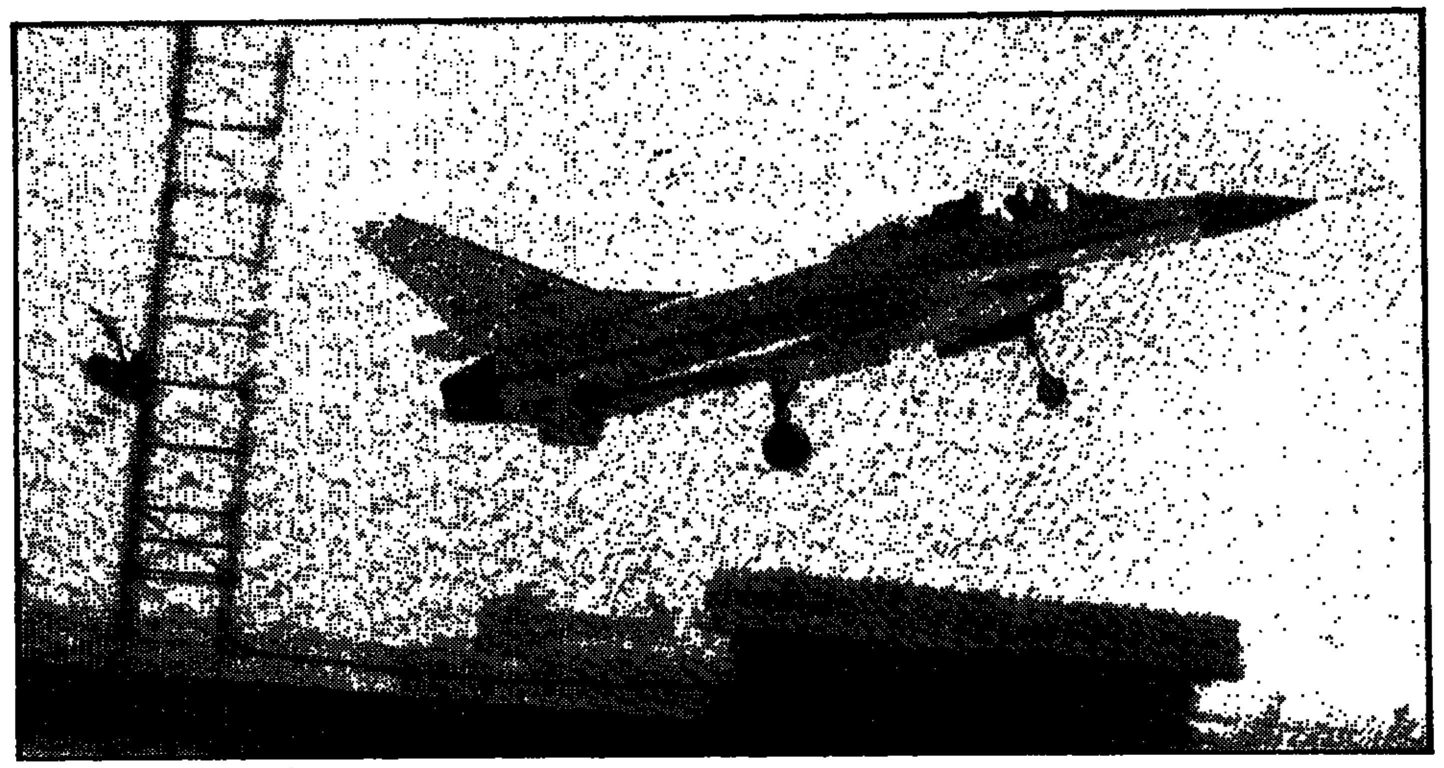

אפשר לציין בסיפוק, כי כבר בשלב האב־טיפוס, הביא ה„לביא" לשיפור דרמאטי בכושרו של צה"ל. האלופים והקצינים הבכירים האחרים, המתרוצצים עתה מביתו של פוליטיקאי אחד למישנהו, ומתדרכים ללא לאות עיתונאי אחר עיתונאי, מוכיחים כושר התמודדות ניכר עם הפוליטיקאים במגרשם הם, כלומר – בזירת עיצוב דעת הקהל.

אין מדובר כאן בפעילות חשאית או חריגה של צמרת צה"ל. שר הביטחון, שהעניק את אישורו למסע השיכנוע הצה"לי נגד ה„לביא" סבור, שהנושא חשוב וגורלי דיו, כדי שיצדיק ויכוח ציבורי פתוח. ישמע הציבור את כל קשת הדעות והעמדות בנושא – וישפוט. הן את ההחלטה שתיפול בממשלה לגופה, והן את אלה שיקבלו אותה.

העובדה הבסיסית היא, שההחלטה על פרוייקט ה„לביא", היא החלטה מדינית־פוליטית ממדרגה ראשונה, שהפוליטיקאים בדרג הבכיר ביותר צריכים לקבלה. הם ולא אף אחד אחר. שכן, לכל החלטה על פרוייקט ה„לביא" יהיו השפעות והשלכות מרחיקות־לכת לא רק על יכולתו של צה"ל לנצח במלחמה הבאה, אלא גם על מרכיבים אחרים, חשובים לא פחות, של הביטחון הלאומי.

לכן, מי שטוען בלהט, כי אסור לממשלה להחליט בנושא ביטחוני כזה בניגוד לדעתו של

תלותנו בארה"ב תימשך בין אם נייצר את ה„לביא" ובין אם נפסיק את הפרוייקט ● מסקנה: ה„לביא" אינו ממלא את יעודו העיקרי: עצמאות בייצור מערכות־נשק ● גם „סל החלופות", שמציע צה"ל, אינו משחרר אותנו מתלות בארה"ב ● אילו נתונים יש לקחת בחשבון כשבאים להכריע בגורל הפרוייקט? ● מי רשאי להחליט? ● מדוע יש לבטל את הפרוייקט – ומדוע יש להמשיך בו? ● מדריך לפוליטיקאי המתלבט

הצבא – או שאינו מבין את היקפה של הבעיה, או שהתנגדותו ל„לביא" משבשת עליו את שיקול דעתו. צמרת צה"ל אמורה להשתתף בגיבוש מדיניות הביטחון של הממשלה ולבצע מדיניות זו במגזר הצבאי. אבל אסור שיווצר מצב, שבו עמדת צה"ל היא מעין „ג'וקר", שמולו מתבטלת חשיבותם של הקלפים האחרים בחפיסת הביטחון של מדינת־ישראל. הרמטכ"ל ואלופי צה"ל דהיום מבינים עובדה זאת היטב, אבל אינם מוכנים להפסיד את המערכה על ה„לביא" בגלל נחיתות בתחום יחסי הציבור מול אשפי התעשייה האווירית.

■■■

השבוע השתתף רבין בישיבת פורום מטכ"ל, ושמע דברים קשים על העמדה הלא־מגובשת ולא אחידה, שהציגו נציגי משרד הביטחון וצה"ל בממשלה. בעוד הרמטכ"ל, דן שומרון, וראש אגף התיכנון, האלוף אביהו בן־נון, משמיעים בממשלה נבואות קודרות ונחרצות ביחס לפגיעת ביכולתו של צה"ל אם יימשך פרוייקט ה„לביא", היה מפקד חיל־האוויר הרבה פחות חד־משמעי. מנכ"ל משרד הביטחון, דוד עברי, טען בלהט בעד המשך ייצור המטוס כחול־לבן, ואילו רבין אמר „אם... ואולי... ובתנאי..." ונתן להבין, שלדעתו, משועבדת מדינת ישראל לתעשיות הבטחוניות שלה. שיעבוד, שיש לשים לו קץ. אבל לכלל אמירה שה„לביא" חייב ללכת – לא הגיע שר הביטחון.

האלופים רותחים. חושיהם הפוליטיים, שהתחדדו לאחרונה, מורים להם, כי מכול הנתונים הסותרים, ששופכים האינטרסנטים על השרים, בצרוף עמדה לא ברורה של שר הביטחון ואנשי משרדו, יוצרים ערפל כה סמיך, שאפילו גאון אינו מסוגל למצוא בו את ידיו ורגליו. בערפל זה תיטה הכף לטובת ה„לביא". בעיקר, משום שהעוברות הברורות היחידות המוזרקות מתוכן כמגדלור, הם איומי ועד העובדים של התעשייה האווירית, ושני אבות־הטיפוס האסטטיים להלל של ה„לביא", חטסים כבר בשמי־הארץ וממלאים בגאווה לאומית את לבבות מקבלי ההחלטות.

■■■

„ההחלטה הפוליטית" בעניין ה„לביא", שבתעשייה האווירית מפללים לה, ובצבא חוששים מפניה, היא זו, שבבסיס הנתונים היחיד לה יהיה חישוב הקולות בקלפי, שירוויח או יפסיד המחליט. כלומר, החלטה בנושא ביטחוני־אסטרטגי, שתתקבל על־סמך נתונים, שכמעט אינם רלוונטיים לנשוא ההחלטה. רבה הסכנה, שכך יקרה. לא כל־כך מחמת נטיות ליבם של שרי הממשלה, אלא משום שהנושא סבוך, והנתונים סותרים.

אפילו אנשים אוביקטיביים ושקולים במערכת הביטחון, השקועים בשאלת ה„לביא" מעל לאוניהם, אינם מצליחים לגבש עמדה אחידה וברורה. במצב כזה, על מנת, שאפשר יהיה לקבל החלטה סבירה, יש לחזור לעובדות היסוד. בהנחה, ששרי הממשלה אכן רוצים לפתור את דילמת ה„לביא" בצורה, שתשרת את ביטחון־ישראל על הצד הטוב ביותר, עליהם להשתחרר בשלב ראשון מכל הנתונים המספריים (כולל נתוני עלות הפרוייקט, תעסוקה, ייצוא וכו'); מן ההסטוריה הסוערת של הפרוייקט, ומן המחוייבות הרגשית, שיש לכמה מן השרים כלפי מטוס הקרב השנוי במחלוקת.

אחרי שניער הפוליטיקאי את הגורדיקים למיניהם ואת ערימות המסמכים שלהם מעל גבו, ואחרי שהשתחרר מעכבותיו האישיות ואפילו מן

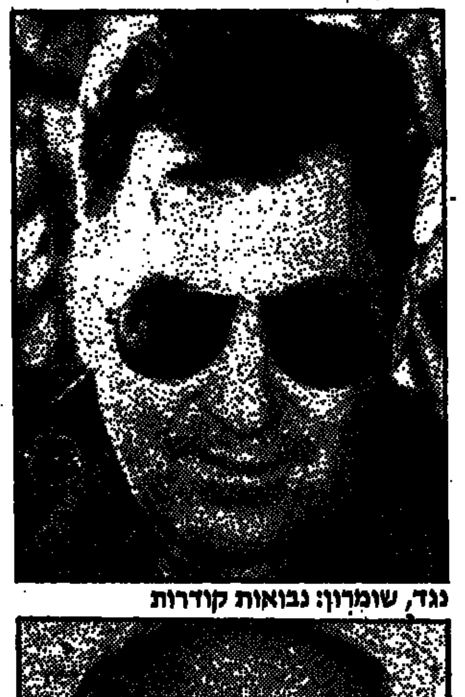

נגד, שומרון: נבואות קודרות

בעד, עברי: להט כחול־לבן

מי שטוען בלהט, כי אסור לממשלה להחליט בנושא ה„לביא" בניגוד לעמדת צה"ל – או שאינו מבין את מלוא היקף הבעייה, או שהתנגדותו ל„לביא" מעבירה אותו על דעתו

הרו"ח הקשה של מבקר־המדינה, עליו לחפש תשובה ברורה לארבע שאלות:

● מהי הבעייה הלאומית העיקרית והראשונה במעלה, שפרוייקט ה„לביא" אמור להוות תשובה עבורה?

● האם ה„לביא" אכן נותן תשובה אמיתית ומלאה לאותה בעייה?

● האם יש למדינת־ישראל דרכים ואמצעים אחרים לתת תשובה על אותה בעייה?

רק אחרי שניתנה תשובה ברורה על שאלות אלה, אפשר וצריך לחזור לשאלת המחיר הכלכלי, בעיות התעסוקה וכו'.

מי שינהג כך יופתע להיווכח, כי גם אם

המוסף לתרבות, ספרות ואמנות - מעמוד 20

ימים אחרונים למבצע, אל תחמיץ את עיסקת חייך!

33% הנחה על כל הרהיטים

לרגל המבצע, פתוח עד 9 בערב ביום א' 31.5.87 וביום ב' 1.6.87

12 תשלומים שקליים

ארונות חוזרים במקום 880 ש"ח רק 590 ש"ח או 61×12 ש"ח

המחיר לארון דאלאס 4 דלתות 242×156 ס"מ

חדר ילדים COMBI במקום 1.177 ש"ח רק 789 ש"ח או 82×12 ש"ח

המחיר לחדר ילדים קומבי מיטה קפרי + ארגז מצעים + שולחן + שידה + ספריה

מטבח mobilia או רים במקום 1,926 ש"ח רק 1,291 ש"ח או 12 × 134 ש"ח

המחיר למטבח רוסטיקנה - 5 דלתות עליונות (2.90 מטר רץ) 4 דלתות תחתונות
5 שנות אחריות ותו השגחה

חוזרים אקספרס
הרהיט מורכב אצלך בבית תוך 72 שעות

ישראכרט ויזה,

לקראת הצגת דגמי ריהוט חדשים - כל רהיטי רים במחירי מציאה שלא יחזרו.

אפשרות לתחילת התשלומים ב-2.7 באמצעות כרטיסי אשראי ויזה וישראכרט

ההנחות לעובדי רים מבוטלות בתקופת המבצע

ארון לונגדור עמודים 4/39 דגם 26 במקום 1,078 ש"ח רק 722 ש"ח או 75 ש"ח × 12 תשלומים

חדר שינה מרילנד - מיטה + 2 שידות + מראה לא כולל מזרון. במקום 1,142 ש"ח רק 765 ש"ח או 79 ש"ח × 12 תשלומים.

ארון פולדינג תריס לבן 242×146 במקום 1,442 ש"ח רק 966 ש"ח או 99 ש"ח × 12 תשלומים

ארון לבן 3 דלתות לנגדור 242×118 במקום 1,087 ש"ח רק 728 ש"ח או 75 ש"ח × 12 תשלומים

חדר שינה לבן הכולל: מיטה + 2 שידות + טואלט + מראה. לא כולל מזרון במקום 1,750 ש"ח רק 1,173 ש"ח או 121 ש"ח × 12 תשלומים

ארון פולדינג קולוניאלי 242×146 במקום 1,012 ש"ח רק 678 ש"ח או 70 ש"ח × 12 תשלומים

חדר שינה + ארון לבן 242×156, 4 דלתות, מיטה + 2 שידות + טואלט + מראה, לא כולל מזרון. במקום 3,073 ש"ח רק 2,059 ש"ח או 213 ש"ח × 12 תשלומים

ארון לונגדור 4 דלתות 242×156 עם מראות (2 מראות לארון) במקום 1,224 ש"ח רק 820 ש"ח או 85 ש"ח × 12 תשלומים

סט סלון דגם מילנו 1 + 2 + 3 במקום 2,097 ש"ח רק 1,405 ש"ח או 145 ש"ח × 12 תשלומים

ספה שרונה הנפתחת למיטה זוגית עם ארגז לכלי מיטה במקום 797 ש"ח רק 534 ש"ח או 55 ש"ח × 12 תשלומים

כורסא T.V עם מנגנון משוכלל 2 מצבים במקום 615 ש"ח רק 412 ש"ח או 43 ש"ח × 12 תשלומים

סט מרסיי לסלון דגם חדיש עם כריות במקום 3,396 ש"ח רק 2,275 ש"ח או 235 ש"ח × 12 תשלומים

מזרון פרדייז חדיש עם הלב האנטומי 140/190 במקום 501 ש"ח רק 336 ש"ח או 36 ש"ח × 12 תשלומים

המבצע בחנויות רים:
■ ירושלים: כורש 7 • שלומציון המלכה 18 • חנות המפעל, אזור התעשיה גבעת שאול ב' ■ תל-אביב: בן יהודה 108, 106 • הרצל 102, הרצל 32 • דיזנגוף סנטר, שער 3 ליד המשביר ■ חיפה: הרצל 67 • דרך חטיבת גולני 23 ■ מפרץ חיפה: "רים" צומת קרית אתא ■ באר-שבע: הרצל 54, 58 • חנות המפעל, אזור התעשיה גב-ים, ביתן 6 ■ אילת: תוכמן, שד' מדיין ■ אשדוד: רח' רוגוזין 25 ■ אשקלון: צה"ל 29 ■ חדרה: הרברט סמואל 52 ■ הרצליה: ויצמן 20 פינת היובל ■ כפר-סבא: קולמן, ויצמן 66. שד' ירושלים 50 ■ נהריה: שד' הגעתון 2 ■ נצרת: נמסוואי 720 ■ נתניה: שער העמק 1 • "מפי" אזור התעשיה רח' הקידר 7 ■ עכו: רח' בן עמי 32 ■ עפולה: רח' מנחם פינת ארלוזורוב ■ פתח-תקוה: בית "רים", בר־כוכבא 23 ■ צפת: רח' ירושלים 18 ■ קרית-גת: שד' לכיש 7/18 מול מ.ד.א. ■ קרית-שמונה: מרכז מסחרי ארזים אושרי ■ ראשון-לציון: רוטשילד 81 ■ רחובות: אחד העם 27 ■ רמלה: הרצל 91 ליד התחנה המרכזית ■ רמת-גן: ז'בוטינסקי 106 ■ רמת-השרון: סוקולוב 30.

חוזרים
תשלובת הריהוט הגדולה בישראל

„לביא" בגוב האריות

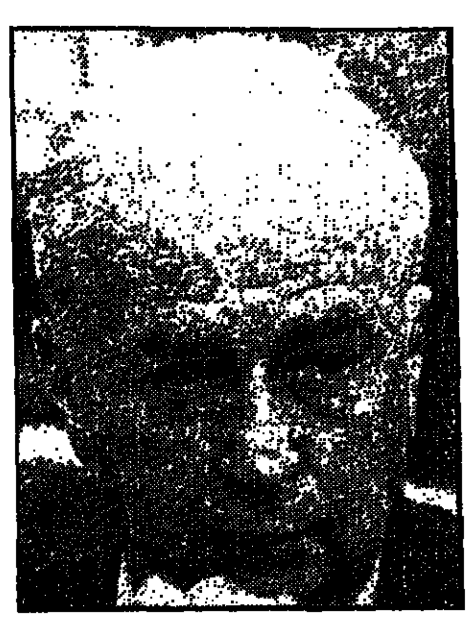
מתלבט, רבין: שיעבוד לתעשייה

מהסס, לפידות: לא חד-משמעי

מערכות הנתונים המספריים העומדות לרשותו סותרות זו את זו, עדיין ניתן לקבל החלטה ברורה בנושא ה„לביא" עם שולי טעות צרים למדי.

■■■

למעשה, עשוי הפוליטיקאי להיות מופתע כבר בנסותו לתת תשובה לשתי השאלות הראשונות. שכן ימצא, כי ה„לביא" במקורו לא בא לתת תשובה לצרכי חיל-האוויר במטוס תקיפה מתקדם של שנות ה-90, וגם לא להעניק תעסוקה לגניוס היהודי כדי למנוע את ירידתו מן הארץ.

למן ההתחלה היה ברור למחליטים ולמתכננים, שגם אם ה„לביא" יהיה הטוב בסוגו בעולם, עדיין אין הוא פריצת-דרך טכנולוגית במונחים של שדה-הקרב. במילים פשוטות: ה„לביא" אינו מסוגל לבצע משימות בשדה-הקרב, שמטוס מיובא אינו מסוגל בשום פנים לבצען, ובמחיר סביר.

מכאן, שאילו צרכי חיל-האוויר בלבד עמדו לנגד עיני המחליטים, קרוב לוודאי, שאפשר היה להסתפק במטוס מתוצרת ארה"ב, מבלי שכושרו של חיל-האוויר ייפגע בצורה מהותית. עובדה זו מקובלת על הכל. אפילו על דעתם של תומכי ה„לביא" המושבעים ביותר.

אשר לתעסוקת המהנדסים, מומחי המחשבים, האלקטרונאים וכוח הייצור המיומן, שניצבר בתעשייה האווירית, ניתן להוכיח בקלות, כי אפשר היה למצוא עבורו תעסוקה מעל לראש גם בפרוייקטים נחוצים ביותר, שאינם דווקא מטוס קרב מתקדם.

מכאן, שה„לביא" במקורו נועד להעניק

„ההחלטה הפוליטית" בעניין ה„לביא", שבתעשייה האווירית מפללים לה, ובצבא חוששים מפניה, תיקח בחשבון את מניין הקולות בקלפי. כלומר, החלטה תתקבל על-סמך נתונים לא רלוונטיים

למדינת-ישראל יתרון אסטרטגי אחר – והוא: עצמאות בתחום ייצור מערכת הנשק האווירית העיקרית שלה. זאת, כדי להשתחרר מן התלות המסוכנת-בשעת-משבר, ברצונן הטוב של ממשלות זרות, וכדי לשמור לישראל את חופש הפעולה והתימרון המדיניים הנחוצים לה.

כשהוחל בתכנון ה„לביא" בשנות השבעים, עדיין טריים היו בזכרונם של הפוליטיקאים בישראל לקחי האמברגו, שהטילו דה-גול וארה"ב על ישראל, ערב מלחמת ששת-הימים ולאחריה. האמברגו ההוא הוליד את התפישה, שמדינת-ישראל צריכה להיות מסוגלת לייצר בעצמה את מערכות הנשק העיקריות הנחוצות לצבאה באוויר, בים וביבשה, כדי שאספקתן (או מניעתן) של מערכות אלה, לא תהיה מנוף ללחץ חיצוני „ידידותי" על ישראל לנהוג בניגוד לאינטרסים החיוניים שלה.

„עובדה היא", אומרים תומכי ה„לביא" היום, „שנכונותם של האמריקנים לספק לנו מערכות נשק מתוחכמות גוברת, ככל שהם נוכחים לדעת, שיש באפשרותנו לייצרן בעצמנו".

טענה אחרת היא, שקל יותר לאמריקנים להטיל אמברגו על אספקת מטוסים שלמים מאשר לעצור זרם של רכיבים וחלקי חילוף למטוס המיוצר בארץ. טענה זו מבוססת על נסיון העבר: עקב הפצצת הכור העיראקי, עיכב מימשל קרטר אספקתם של מטוסי „אף-16" למדינת-ישראל, אך *אספקת החלפים* והחימוש האחר לחיל-האוויר הישראלי נמשכה כסדרה.

■■■

אבל, הלוז בטיעון התומך ב„לביא" הוא ההנחה, שגם אם ב„לביא" עדיין סמוכים אנו אל שולחן הטכנולוגיה האמריקנית, הרי שבמטוס הקרב הבא שנבנה, נוכל כבר להיות עצמאיים לחלוטין. כאן אנו מתוודעים לעוד עובדה בסיסית, שנשכחה בלהט הוויכוח האינסופי על עלות הפיתוח והייצור. מסתבר, שהחלטה על המשך פיתוח וייצור ה„לביא", כמוה כהחלטה על ייצור מטוס-הקרב הבא שיחליף את ה„לביא".

אם אין מתכוונים לייצר בארץ את המטוס הבא, ואת הבא אחריו, אין משמעות ליתרונות הטכנולוגיים, שנרכשו בפיתוח ה„לביא". טכנולוגיה זו אינה ישימה כמעט למוצרים אחרים וניתן להשתמש בה כמעט אך ורק לייצור מטוסים, בעיקר מטוסי קרב. אין גם טעם לכל ההשקעה האדירה בכוח-האדם ובתשתית המחקרית, שנעשתה עבור ה„לביא", אם זה יהיה מטוס הקרב האחרון בסידרה.

■■■

גם אם תייצר התעשייה האווירית 300 „לביאים", לא תהיה תעסוקה בעוד שלוש-ארבע שנים למרבית המהנדסים והטכנאים, שעסקו בפיתוח אם לא ימשיכו בתיכנון ובפיתוח המטוס הבא. בבואה היום להחליט על המשך פרוייקט ה„לביא" צריכה הממשלה להביא גם עובדה זו בחשבון. עליה להכיר בכך, שכשם שהוליד ה„כפיר" את ה„לביא" - כך יוליד ה„לביא" את המטוס הבא ושאולי יקרא „לייש") וכן הלאה.

מומחים רבים גורסים היום, כי תפישה זו השואפת לעצמאות ישראלית בתחום הפיתוח והייצור של מערכות נשק עיקריות, עבר זמנה. לטענתם, מערכת היחסים עם ארה"ב היום הגיעה לשלב כזה, שבו החשש מפני אמברגו אמריקני הוא פאראנואידי ביסודו ומשולל בסיס במציאות. טענה נוספת, חזקה יותר, היא, שגם חוסר התלות שהצלחנו להגיע אליו אינו אלא מראית עין. גם מערכות הנשק שאנו בונים כביכול בעצמנו, מבוססות על רכיבים קריטיים, שאנו מיבאים מארה"ב או מאירופה. הן ה„כפיר" ובעיקר ה„לביא" הם דוגמה לכך: 60% ממרכיבי ה„לביא" מיוצרים בארה"ב. ביניהם, רכיבים קריטיים כמו מחשב הטיסה של המטוס, שבלעדיו המטוס המשוכלל הוא אבן שאין לה הופכין.

יתרה מזאת, גם אם היינו מסוגלים ונהיה מסוגלים בעתיד לייצר מטוס-קרב ישראלי מהחל ועד כלה, עדיין נהיה זקוקים למימון אמריקני לפרוייקט הזה. וגם לבא אחריו. אם תרצה וושינגטון

ה„לביא" אינו מסוגל לבצע משימות בשדה-הקרב, שמטוס מיובא אינו מסוגל לבצען, ובמחיר סביר. כדי לענות על צרכי חיל-האוויר בלבד – אפשר היה להסתפק במטוס מתוצרת ארה"ב

לסגור לנו את הברז, תהיה לה האופציה לעשות זאת דרך המימון או דרך הרכיבים שהיא מספקת לנו.

נשיאים אמריקנים בעבר כבר הוכיחו שהם מסוגלים לעשות זאת. ואפילו המימשל של רייגן, הנוח והידידותי לישראל מכל אלו שהיו לפניו, לא נרתע מלסובב לנו את היד, כשנהגה ישראל על-פי האינטרסים שלה, ובניגוד לאינטרסים האמריקניים.

לפחות כרגע לא נראה שום גורם אחר המסוגל לספק לנו את הטכנולוגיות או את המימון, שידרשו לנו, עבור ה„לביא" או עבור ממשיכיו. מכאן, שתלותנו בארה"ב תימשך בין אם נייצר את ה„לביא" ובין אם נפסיק את הפרוייקט. המסקנה הבלתי-נמנעת היא, שה„לביא", אינו ממלא את היעוד העיקרי, שלשמו נוצר.

עתה נותר לבדוק, אם יש למדינת-ישראל דרכים אחרות להשיג אי-תלות מירבית כזו להשיג באמצעות ה„לביא". התשובה היא לא. גם „סל החלופות", שמציע צה"ל אינו משחרר אותנו מתלות בארה"ב, משום שגם הוא נסמך על מימון אמריקני בהיקף הנוכחי וכולל בתוכו מטוסי „אף-16" מתוצרת ארה"ב.

■■■

אבל, „סל חלופות" זה מורכב מפרויקטים שפיתוחם וההצטיידות בכל אחד מהם, כ

החלטה על המשך פיתוח וייצור ה„לביא", כמוה כהחלטה על ייצור מטוס-הקרב הבא שיחליף את ה„לביא". אם אין מתכוונים לייצר בארץ את המטוס הבא, ואת הבא אחריו, אין משמעות ליתרונות הטכנולוגיים, שנרכשו בפיתוח ה„לביא".

אחוזים בודדים מן התקציב הדרוש ל„לביא". אם יחליט הממשל האמריקני הבא, או הקונגרס, לקצץ בסיוע הבטחוני לישראל – עדיין יוכל צה"ל להנ במימון מקומי או בשארית הסיוע, את הפרוייקטים החיוניים ביותר. מה שלא כן ב„לביא", שנזקק נצטרך להמשיך ולקבל מימון אמריקני, לפחות בהיקף הנוכחי, כמעט עד שנת 2000. הב החלופות הצה"לית עדיפה על ה„לביא" גם מנקודת הראות של היעורים המשניים של ה„לביא".

מלבד הסיכוי להשיג הפתעה טכנולוגית בשדה-הקרב באמצעות מערכות חימוש ונשק מתוחכמות ומדוייקות, מעלתו של „סל החלופות" היא, שהוא עתיד להניב תוצאות כבר בתוך עד ארבע השנים הקרובות. „לביאים" בכמות שתוכל להשפיע בשדה-הקרב נראה רק בעוד עד שמונה שנים. נקודה זו חשובה ביותר במזרח התיכון, שבהם עשויה מלחמה לפרוץ בכל רגע.

המטה הכללי טוען גם, ומוכיח (לפחות על הנייר), כי הפיתוח התעשייתי והטכנולוגי הנוגע מפרויקט ה„לביא" לא ייפסק ולא ייפגע כתוצאה מן המעבר ל„סל החלופות". יהיה רק שינוי בכיוון ההתפתחות.

כוח-האדם המשובח, שייפלט החוצה כמסקנה מן הפסקת הפרוייקט, יוכל להקלט, על-פי תוכניות צה"ל, אחרי תקופת ביניים של שנה-שנתיים בפרוייקטים אחרים. (והפעולות הכרוכות בגניזת הפרוייקט יצריכו פרק זמן דומה).

■■■

הטיעונים הצה"ליים הללו, הנוגעים לצד המבצעי והתעשייתי, עדיין טעונים בדיקה מדוקדקת (שאינה מסובכת ביותר). אם ימצאו נכונים, אזי אין טעם בכלל להכנס לדיון המסובך על עלות הפיתוח והייצור של ה„לביא", או לשקול תכניות מימון נועזות עבורו. אם ימצא שצה"ל אינו מדייק או שהממשלה תחליט להתעלם מהשיקולים המוזכרים לעיל, אזי יש מקום לברוק תכניות חירום שיחלצו את הפרוייקט היקר, ויצילו אותנו מפני סופו הכלכלי הכבד למשק.

אחת האפשרויות היא, פיתוח וייצור בשותפות עם חברת „גרמאן" האמריקנית. הסיכויים לכך אינם נראים ורודים ביותר, וודאי שהמו"מ עמם יימשך זמן רב, עד שנה. באותו זמן תצטרך מדינת ישראל להמשיך ולהשקיע מתוך הסיוע ומאמצעיה. חברת „גרמאן" גם דורשת התחייבות מראש-הממשלה שישראל תמשיך את הפרויקט. הממשלה מצידה עשויה להתנות את האישור להמשך הפרוייקט בשותפות עם „גרמאן". דוגמה קלאסית נוספת לדילמת הביצה והתרנגולת.

■■■

אפשרות אחרת להפוך את הפרוייקט לנוח מבחינה כלכלית היא, לקבוע לתעשייה האווירית „סד תקציבי" לסיום פיתוח המטוס. אם תוכיח שהיא מסוגלת לעמוד בו – מה טוב. אם לאו – יופסק הפרוייקט.

מסתבר, שעלות הייצור של מטוס „לביא" אחד 18 מליון דולר, וזהו כמעט למחיר, שמשלם חיל-האוויר עבור מטוס „אף-16" אחד 17.6 מליון דולר. מה שמכביד כל-כך על תקציב הביטחון ותקציב המדינה הן הוצאות הפיתוח. מומחים סבורים, כי התעשייה האווירית נהגה עד כה בפזרנות רבה במהלך פיתוח המטוס וכי אם ברצונה להציל את ה„לביא" עליה „לרזות" בצורה משמעותית, כולל קיצוץ שכר עבודה לעובדיה.

חיל-האוויר יצטרך להתחייב, כי לא יעמיד במהלך שלבי הפיתוח הבאים שום שינויים בדרישות המבצעיות מן המטוס, וכי מה שכבר נקבע בו – זהו. כך יתהיה אפשר, אולי, לצמצם את המחיר שישלם המשק עבור ההרפתקה התעשייתית הגדולה בתולדותיו. אשר לביטחון – בתחום זה תיגזר החלטת הממשלה כשנפיק, חלילה, את לקחי המלחמה הבאה.

מבצע השנה בשקם למשרתי צבא קבע
מערכת מחשב אטארי ST
רק 1295.-*
המערכת כוללת מחשב 512K, כונן דיסקטים 500K, „עכבר", כרטיס צבע יציאה למדפסת ומודם תקשורת, מידי למוסיקה, תוכנה להפעלה קלה, שפת תיכנות – בייסיק, תוכנה חינוכית - לוגו.
ועוד חינם 100 תוכנות עזר גרפיקה, מוסיקה, משחקים ועוד.
רכוש עכשיו אטארי ST – המחשב הטוב ביותר מסוגו.
בפרטים נוספים והדרכה נא לפנות אל:
ארם בע"מ
תל-אביב, דיזנגוף 248, טל' 238940
חיפה, צומת הצ'ק פוסט, ליד חוות הדה-יטים, טל' 04-723093
ATARI
* לא כולל מע"מ.

מאת מרדכי גילת ודני שדה

בעיצומה של פרשת השב"כ הראשונה (קו 300), כאשר החנינה עדיין לא היתה מונחת בכיסם של אברהם שלום, יוסי גינוסר וחבריהם, ביקש מאתנו איש שב"כ בכיר לשעבר, להושיט עזרה למפברקי הידיעות. לסייע להם להחלץ מביצת השקרים והעלילות.

„אלה לא עבריינים", טען, „ואסור להציג אותם כך. אלה חבר'ה נהדרים, חרוצים ואמיצים, המוסרים נפשם למדינה. חייבים לעזור להם".

איש השב"כ לשעבר הסביר לנו, כי חקירת המשטרה עלולה לחסל את חבריו והציע לנו להיפגש עם אחד מהם. לשמוע את הסיפור ממקור ראשון. היה לו רק תנאי אחד קטן: „אם תשתכנעו מדבריו, שזו היתה באמת נורמה בשב"כ", אמר, „תנהלו מאבק נגד הכנסת המשטרה לתמונה. אם לא – אינכם מפרסמים דבר..."

לפני שבוע, חודשים רבים אחרי שהתנאי נידחה על הסף, שוב ניסו קומץ אנשי שב"כ שסרחו – הפעם בפרשת נאפסו – לגרור עימם את הארגון המפואר כולו: ליצור את הרושם כאילו מעשי סחיטה, מירמה ועדויות שקר בבתי-המשפט, הם נחלת הכלל בשב"כ. כולם שם, כביכול, מעלילי עלילות.

מיצוי הדין

הטלת דופי בציבור שלם של אנשי שרות הביטחון הכללי, הוא רק אחד התרגילים באמצעותם מבקשים עדי השקר בפרשת נאפסו (מדובר בששה עד שמונה חוקרים) לחלץ עצמם מהחקירה המשטרתית המתהמהמת. הם מיטיבים להבין, כי תרגיל החנינה הראשון לא יחזור יותר על עצמו.

השיטה, איפוא, פשוטה: מציגים תחילה את השב"כ כולו, ולא את הבודדים שסרחו, כגוף המותקף בעתונות על לא עוול בכפה: מטפחים את השקר הזה עד קצה גבול היכולת; ובסוף – אחרי שהדחליל הזה תקוע עמוק עמוק באדמה – קמים למוטט אותו. יוצאים, כביכול, להגן על שמו הטוב של השב"כ. לא חלילה על עצמם.

יועץ חריש, מפכ"ל קראוס, חוקר בנאי: צוות כבר יש. עכשיו צריך רק להתחיל לחקור

השב"כ – לא כולם אשמים

קומץ אנשי שב"כ שסרחו מנסים להטיל דופי בשירות כולו כדי להציל את עורם • ברור להם ש„תרגיל החנינות" לא יחזור • עושים הכל כדי לדחות חקירה משטרתית: טישטוש תחומים; רצח אופי; איומים מוסווים • למשטרה יש זמן: ועדת החקירה תוציא עבורה את הערמונים מהאש

יוסי גינוסר: למה הסתיר את האמת?

זהו, פחות או יותר, גם קו ההגנה המרכזי של החשודים: כולם אשמים – כלומר, אף אחד אינו אשם. רק השיטה...

עם השיטה יש למצות את הדין והחשודים, למען השב"כ כמובן, מוכנים להסכים להקמת ועדת חקירה, וערת בירור, ועדת בדיקה, הכל – רק לא משטרה. עובדה זו לא נעלמה גם מעיני היועץ המשפטי לממשלה, עד כי אפילו הוא – מי שגונן על החשודים זמן רב – השכיל סוף-סוף להבין את התרגיל: „הפסיקו להגיד לנו שזה השב"כ שמעוניין בוועדת חקירה", אמר חריש לפני שבוע, בהופיעו בפני פורום ממלכתי חשוב. „אלה בסך הכל חמישה-ששה אנשים המבקשים להציל את עורם. הם לא עשו טוב לעם ישראל ולביטחון. אם הם לא היו משקרים, זה לא היה קורה. זה לא היה מחבל שנתפס, זה היה קצין צה"ל".

חריש הוסיף: „כשנכנסתי לתפקיד ידעתי שכל השב"כ קדוש. היום אני יודע שנושאים את שם השב"כ, הרבה פעמים, לשווא."

כללי המשחק

להלן כמה תרגילים אחרים, שנועדו לסיכול החקירה המשטרתית:

תחום הדמדומים: כדי ליצור את הרושם, שאכן מדובר בתקלות מקצועיות ולא חלילה במעשים פליליים – עוסקים מקורבי החשודים בטישטוש תחומים ובהבלטת „תחום הדמדומים". הם מבקשים לחדד את ההבדלים בין עבודת חוקרי השב"כ לעבודת חוקרי המשטרה: מסבירים, כי המלחמה במחבלים אינה דומה למלחמה בשודדי-בנקים ומזכירים, כי כללי המשחק, בשני הגופים האלה, שונים.

לכאורה, זוהי אמת. למעשה, זוהי זריית חול בעיני הציבור. הסיבה: המקרה של עיזאת נאפסו אינו נופל, בשום צורה, לתוך הסיפור הזה של תחום הדמדומים. לא מדובר היה בחקירת מחבל שנתפס „על חם" ועשוי היה להוביל ללכידת מחבלים נוספים; גם לא באירוע מיוחד, חריג, שקשה להתמודד איתו בחקירה רגילה. אין שחר לטענות האלה.

תקנות השופטים: במסגרת מגבלות תחום הדמדומים, חוזרים אנשי השב"כ על הטענה כאילו לא ניתן לנהל חקירות לפי „תקנות השופטים". נניח לרגע, לצורך הויכוח, שהם צודקים – כיצד מסתדר הדבר עם העובדה הפשוטה, שהם הוליכו שולל שני בתי-דין צבאיים? מדוע צריך היה בכלל להעיד עדות-שקר בבית המשפט? מדוע צריכים היו גינוסר וחבריו להסתיר את האמת מהשופטים?

אם פעלו באמת בתום-לב, מתוך חוסר ברירה, או, כטענת ידידיהם, על-פי הנורמה – משמע, סחטו הודאות בכוח ובאיומים – מה יותר פשוט היה מלתאר בפני השופטים כיצד באמת הוציאו ההודאות מנאפסו? מה יותר פשוט היה מלהודות, כי יש אמת בטענת הקצין הצ'רקסי?

חקירה קלה

בעניין זה, אגב, קיימת פסיקה מפורשת של בית-המשפט העליון, ממנה עולה, כי ייתכן מצב שבו יורשע אדם בדין, גם אם הודאותיו הוצאו ממנו בצורה בלתי-כשרה. הכל תלוי בנסיבות. מדוע, אם כן, בחרו החשודים לנהוג אחרת? ממה בדיוק חששו?

רצח אופי: שליחים ושליחי-שליחים, המקורבים לחשודים, נפגשים באחרונה בתדירות רבה עם עתונאים, מזינים אותם בסיפורי-כזב על נאפסו, ומבטיחים להם „תמונות". תמונות אלה, שבוששו להגיע, אמורות היו להוכיח כי נאפסו הוא הומוסכסואל: כי צולם עירום עם בן-זוגו הערבי, וכי נסחט על רקע מיני.

רצח אופיו של נאפסו התנהל ומתנהל גם באפיקים אחרים – כאשר המכנה המשותף למעשים אלה הוא אחד: הקצין הצ'רקסי אינו בדיוק דרייפוס. באמצעות עובדה זו, נכונה כשלעצמה, מבקשים להקהות את חומרת עדויות השקר ועלילות הכזב: להשכיח, שמדובר במעשים פליליים מובהקים וחמורים ביותר ולהדחיק העובדה, שגם בית-המשפט העליון נחרד מהם.

תיבות פנדורה: כדי לסכל את חקירת המשטרה, מנסים גורמים מסויימים להלך אימים על הדרג הפוליטי והמשטרה באמצעות „פתיחת תיבות פנדורה". הרמז ברור: אם לא יניחו לגינוסר ולחבריו – יתחילו להתפוצץ פרשיות אחרות. אלו יגררו איתם רבים אחרים.

סדר עדיפות

תרגיל לחץ אחר הקונה לו אחיזה קבועה בעתונות, הוא הסיפור על הרס השב"כ, כביכול. לחשנים, בחשנים וממתיקי-סודות למיניהם, מגלים לעם ישראל, באמצעות כתבי חצר ועיתונאים תמימים, כי המוראל בשב"כ ירוד, וכי חקירת משטרה, רחמנא ליצלן, עלולה לעצור את תהליך שיקומו. רוצים לומר: ביעור העשבים השוטים שפרחו בשב"כ והשלמת הנקיון הפנימי – יהרוס את האירגון. לא להיפך.

טענה זו, לא רק שאיוולת עולה ממנה, אלא שעובדתית היא אינה נכונה: דווקא בשנה האחרונה, שבה אמור היה השב"כ להיות הרוס ומוכה – על רקע חשיפת מעללי כמה מבכיריו בפרשת „קו 300" – קצר הארגון שורה ארוכה של הישגים: הוא מנע עשרות פיגועים, לכד חוליות מחבלים רבות, חשף מניחי מטענים והוכיח, כי אינו נשען על שניים, שלושה אנשים. אין מה לעשות: הרוב הרומם של מפקדיו ולוחמיו קורץ, בכל זאת, מחומר אחר.

חקירה מסובכת: כדי לרפות ידי המשטרה, אשר ממילא אינה להוטה לחקור פרשיות רגישות, מנסים גורמים מעוניינים ליצור הרושם כאילו מדובר בחקירה קשה, מסובכת ומורכבת. המשטרה, מצידה, אינה טורחת להכחיש זאת. האמת שונה לגמרי: זוהי חקירה קלה, פשוטה יחסית, שאינה מתחילה מנקודת אפס. חייבים לזכור: הפרקליט הצבאי הראשי התייצב בבית-המשפט העליון רק לאחר שהתברר לו, כי החשודים כבר אישרו, בבדיקה פנימית, את אמיתות החשדות נגדם.

המשטרה מסוגלת, איפוא, אם רק תרצה בכך, לסיים החקירה בתוך חודשים שלושה. הבעייה, שהיא אינה רוצה לחקור גם אחרי פסיקת בג"צ וגם אחרי שבכורח אותה פסיקה, הורה לה היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, לעשות זאת.

כדי למנוע הגשת בג"צ נגדה, נקטה המשטרה בתרגיל הבא: פורמלית, מונה צוות חקירה והוא כבר החל בעבודה. מעשית, יש למשטרה, כדברי השר בר לב, סדר עדיפות משלה. לא בוער לה דבר. היא ממתינה, כנראה, שוועדת החקירה המשפטית תעשה בשבילה את העבודה.

נשאר רק ספר הטלפונים

מאת רוני שקד

ביום שני השבוע, בחצות הלילה, סיים שגרירנו בוושינגטון, מאיר רוזן, את תפקידו. טרם מונה לו מחליף.

פקידים בכירים במשרד החוץ התריעו השבוע, כי מלחמת ההתשה בין שמיר ופרס על מינוי השגריר, עלולה להזיק לאינטרסים של ישראל בארה"ב. "דווקא כשצריך לשקם את היחסים על רקע פרשות פולארד ואיראנגייט, נותרה השגרירות החשובה ביותר יתומה", אמרו.

חוסר היכולת למנות שגריר הוא אחד הביטויים הבולטים לתיפקודה הירוד של ממשלת האחדות: שמיר מאשים את פרס, פרס את שמיר – והשגריר רוזן כבר בדרכו לארץ.

בינתיים הועבר תפקיד הממונה על השגרירות לציר עודד ערן. במשרד החוץ מעריכים את כישוריו של ערן, אבל טוענים, כי אין לו מספיק נסיון לשמש בתפקיד הקשה והמסובך הזה.

לדעת יצחק שמיר, אי־מינויו של שגריר בוושינגטון הוא "לא טרגדיה". פרס, לעומתו, מדבר על "מצב בלתי טיבעי". בירושלים מעריכים, כי במצב־כוחות זה, ערן ישמש בתפקיד הממונה עוד הרבה זמן, אולי עד הבחירות.

שמיר ופרס ממשיכים להתכתש. פרס מציע מועמדים חדשים, שמיר דוחה בעקשנות, ומקווה שאולי, מתוך יאוש, יסכים פרס סוף סוף למינוי חנן בראון, מי שהיה משנה למנכ"ל משרד החוץ.

בלישכת שר החוץ אמרו השבוע ברוגז: "ששמיר ישבור את הראש. מה פרס יכול לעשות? הוא הציע עד היום שמונה מועמדים. שמיר פסל את כולם. עוד מעט יהיה צורך להגיש לו את ספר הטלפונים. זו שערוריה. הפרת הסכם בצורה גסה".

בלישכת ראש הממשלה לא מתרגשים: "אם שמיר לא אישר איש מהמועמדים, פרס צריך להבין, שעליו להגיע להבנה בנושא עם ראש הממשלה, ולהציע מועמד שייצג את ישראל בצורה מכובדת ויהיה לויאלי לממשלה, על שני חלקיה. שמיר לא הציע ולא מציע לתפקיד איש ליכוד. הוא מנסה להיות נאמן להסכם בעניין השגריר".

עוד בהיותו שר חוץ ביקש שמיר למנות כשגריר בוושינגטון את חנן בראון. פרס התנגד, וביקש למנות לתפקיד את ד"ר יוסי ביילין, ששימש אז כמזכיר הממשלה. שמיר התנגד. ההתעקשות של השניים כמעט ועיכבה את הרוטאציה.

ב־17 באוקטובר 1987 נחתם הסכם הבנה בין השניים על צורת מינוי השגריר: "שר החוץ יציע לרוה"מ, בהקדם האפשרי, מועמד או מועמדים לכהונה זו. הסכמת רוה"מ תינתן לא יאוחר משלושה חודשים מהיום".

פרס, אומרים בלישכת רוה"מ, הגיש את רשימת המועמדים לאחר שעברו שלושת החודשים. שלא יבוא בטענות".

ברשימה הראשונה של פרס היו ארבעה מועמדים: ד"ר נימרוד נוביק, פרופ' שלמה אבינרי, אשר בן־נתן והשר גד יעקבי. שמיר פסל את שלושת הראשונים ונטה למנות את יעקבי. אלא, שבינתיים הסיר יעקבי את מועמדותו.

משבר הוועידה הבינלאומית דחק לצד את הטיפול בעניין השגריר. משנרגעו מעט הרוחות אמרו בלישכת שמיר, כי רוה"מ מצפה להצעות של מועמדים חדשים לתפקיד.

הפעם שמיר בעמדת כוח: משבר הוועידה מנע מהמערך להביא לבחירות חדשות. ומה יהיה אם המערך יפרוש מהממשלה? שואלים בלישכתו, האם יש לאלץ את הליכוד לעבוד עם שגריר מערכני'ק, שכל סודות המדינה פרושים לפניו?

לפני שלושה שבועות הציע פרס את מועמדותם של הפרופסורים איתמר רבינוביץ' ושמעון שמיר. בלישכת רוה"מ טוענים, כי שמו של שמעון שמיר כלל לא הועבר אליהם. שמיר שוחח עם רבינוביץ', ולדעת מקורביו התרשם מאישיותו. התשובה אצל שמיר התמהמהה.

האם הליכוד מוכרח לעבוד עם שגריר מערכני'ק, שכל סודות המדינה פרושים לפניו? שואלים בלישכת שמיר, אחרי פסילת המועמד השמיני לתפקיד. לפרס, כנראה, נשבר. עכשיו ששמיר ישבור את הראש

סבלנותו של רבינוביץ' נקעה: "אם רוה"מ לא החליט במשך עשרה ימים – ושמעתי איתותים מהליכוד שלא רוצים אותי – אז תודה רבה, אני מסיר את מועמדותי".

יום לאחר מכן אותתו בלישכת שמיר, כי הוא מוכן לקבל את רבינוביץ'. שמיר גם הביע את פליאתו על הסרת המועמדות. "רבינוביץ' הוכיח חוסר סבלנות פוליטית", אמרו מקורבי שמיר.

השם הבא שהעלה פרס היה משה ארד, שגריר ישראל במקסיקו. "דרך אמצעי התקשורת למדנו, שגם הוא ניפסל", אמרו אנשי פרס.

"את אורי לובראני פרס לא הציע. זו הדלפה מכוונת של לישכת שמיר, כדי שהשם ייקלס בציבור", אמרו בלישכת שר החוץ. בלישכת שמיר לא הסתירו: "הוא מועמד מקובל על רוה"מ".

לפרס לא נותרה סבלנות. בשלב זה הוא לא מציע מועמדים נוספים.■

אבן, נייר ומספריים

מאת שלמה נקדימון

ההתפייסות הצפויה בין פרס ואבן היום, אחרי המתקפה המשולבת על אבא אבן במרכז מפלגת העבודה, ספק אם תסגור פצעים ישנים שנפתחו במערכת היחסים המסובכת בין פרס, אבן וגם רבין.

בניגוד לרבין ופרס, שצמחו מן התחום הבטחוני בארץ, אבן צנח למפה הפוליטית של ישראל מאוחר יחסית, בשנת 1959, לאחר קריירה מדינית מפוארת בארה"ב. בן־גוריון, שביקש להצעיר את הנהגת מפא"י, החזירו אז לארץ, ושילבו בהנהגה, לצידם של דיין, גיורא יוספטל ופרס.

בהנהגת מפא"י הוותיקה קמה אופוזיציה תקיפה ל"שילוב הדורות" הזה. זו הביאה להתגבשותה של חזית משותפת, ראשונה, בין אבן לפרס נגד יריבה מכובדת – גולדה מאיר. גולדה ראתה בשניים יריבים, החותרים תחת מעמדה כשרת חוץ, בהסכמת בן־גוריון.

פצעים ישנים, חשבונות פתוחים: נגד גולדה הלך אבן עם פרס, נגד אשכול הלך פרס לבד. נגד רבין חזרו ללכת יחד. רבין השגריר עקף את אבן, שר החוץ. היום, אומר אבן, שניהם עושים בי מעשה פילגש בגיבעה

העובדה שבן־גוריון הוא שקבע את ההנהגה המובילה של הצעירים לא הפכה אותה באורח אוטומטי לעשויה מעור אחד: לא נוצרה כימיה בין פרס ודיין לבין אבן. בנושאים מסויימים, כמו בפרשת־לבון, שיתפו השלושה פעולה, אך ככל שהתארך הטיפול בפרשה, הסיר אבן את תמיכתו מפרס ודיין. כאשר הם הקימו את רפ"י, נשאר אבן לצידו של אשכול, יורשו של בן־גוריון.

הקרע שנפער בין השניים לבין אבן השניים הגיע אז לשיאו. פרס נהג ללעוג על אבן בנוסח: "כל מה שאומר ראש ממשלה – ולא חשוב מיהו – אבן אומר 'כן'. וכיוון שאבן הוא מוסיקלי, הוא גם שר הללויה". עם זאת, פרס עצמו התבטא לימים – והדברים מופיעים בפרוטוקול ממשלתי – "כי לעם ישראל היו הרבה קולות בהסטוריה, אך מעולם לא היה לו קול, שהידהד מקצה עולם עד קצהו, כמו זה של אבן.

בין שתי האמירות הללו של פרס, חלפו שנים וארועים, והפוליטיקה, כידוע, היא עניין הכפוף לשינויים.

פרס היה גם אחד ממובילי המסע להדחת אשכול, שהתנהל על ידי רפ"י ערב מלחמת ששת הימים. כושרו של אשכול לנהל את המדינה במצב כזה, אמרו ברפ"י, מוטל בספק. בגירסה הראשונה של סיפרו האוטוביוגרפי, כתב אבן על מה שהתרחש מאחורי הקלעים הפוליטיים, על סף המלחמה: פרס הקדיש יותר מאמץ להוציא את אשכול מירושלים מאשר את נאצר משארם א־שייך.

הפיסקה הזו הושמטה, בסופו של דבר, מן הספר. שר המשפטים דאז, יעקב־שמשון שפירא, ביקש, ואבן נענה.

כעבור 6 שנים בלבד, נזקק פרס לעוגן ההצלה של אבן. בשנת 1974, לאחר מלחמת יום הכיפורים, נאלצה גולדה מאיר לפרוש מראשות הממשלה. פרס ורבין התמודדו על הנהגת המפלגה. הצמרת הוותיקה העניקה תמיכתה לרבין. אבן נאלץ להחליט במי מבין השניים לתמוך.

למעשה, אף אחד מהם לא היה לטעמו, מה עוד שבעצמו היה מועמד לראשות המפלגה. כאשר כיהן כשר חוץ, הסתייג אבן ממינויו של רבין כשגריר בארה"ב. בדיעבד, לדעתו, רבין היה שגריר עצמאי מדי, שלא רק שלא סר למרותו של השר הממונה עליו, אבן, אלא גם עקף אותו.

משברים רבים אחרים התחוללו בין השניים, ביניהם: פרשת הפצצות העומק במצרים בעת מלחמת ההתשה, ופרשת היוזמה המדינית של מזכיר המדינה האמריקני, רוג'רס.

פעמים אחרות התכוון רבין להגיב בחריפות על הוראות ושדרים של אבן, אך "גורמים בישראל נזעקו לבקשני להשיב לשר החוץ בנימוס...". במקרה אחר האשים את אבן כחבלה במאמציו להכשיר את ההקפאה בהספקת מטוסי "פאנטום" וציוד חיוני אחר לישראל. אחרי אחד מנאומיו של אבן באו"ם, כשר חוץ, אמר רבין השגריר, כי היה בעצם ברכה לבטלה. אבן הגיב אז: "כל דיעה שיונקת מקיצוניות והגזמה הופכת לדיבוק, המטשטש כל מחשבה הגיונית. אין זה מקובל ששגריר יגדף בחברי ממשלה. השגריר בוושינגטון אינו ממונה על הממשלה". אבן רמז לו שהוא יכול להתפטר. בהזדמנויות אחרות נהג אבן לטעון, כי רבין אינו עומד בלחצים.

לא רק רבין – גם פרס לא היה לטעמו של אבן, מסיבות שהגדירן כנוגעות לדברים "שבמדיניות וכמוג".

במפלגת העבודה, בשעת ההכרעה במי מהשניים לתמוך, מצא אבן את עצמו נדרש להחליט מי מהשניים פחות גרוע, מבחינתו. הוא מצא או "כישורים ותנאים עודפים" אצל פרס, ותמך בבחירתו.

פרס, מצידו, הבטיח לאבן להיות מספר 2 לכל דבר. אבן העניק לו את הדבר שניצרך לו ביותר: ההכרה של שיכבה רחבה מקרב ותיקי המפלגה, יוצאי מפא"י שער או נידתה אותו.

ובכל זאת, אבן נשאר מחוץ לממשלה. עד היום שוררת מחלוקת בין השניים בשאלה אם פרס עשה הכל כדי לעמוד בהבטחותיו. פעמיים־שלוש היו תפקידים מרכזיים בהישג ידו של אבן. בכל המקרים התנצל פרס על אילוצים פוליטיים (חוסר יכולת, הבטחות לנבון, אולטימטום של ויצמן), שלא איפשרו לו לממש את ההבטחות.

אבן הרגיש עצמו מרומה על־ידי בן־בריתו, פרס. לאחר הבחירות האחרונות התלונן במרירות, כי אם יבקש פרס לזמן תחת קורת־גג אחת את כל אלה שהבטיח להם לכהן כשרי חוץ – גם ב"היכל התרבות" לא יהיה די כדי לקלוט את כולם.

את היחס כלפיו הגדיר אבן כ"פילגש בגבעה", ארוע המתואר בספר שופטים כאחד המעשים הנוראים שהתרחשו בתולדות ישראל.

עם זאת, בחוגים הפוליטיים נשמעה הערכה השבוע, שאם פרס ורבין לא היו תוקפים את אבן, היה עליו להזמין את ההתקפה. השניים השיגו ההיפך ממה שרצו: גם העניקו גושפנקה ליושרו הציבורי של אבן וגם אמינות לדו"ח שלו, אשר הוגדר בארה"ב כ"מריוחה".■

בין שב"ס לשב"כ: שר המשטרה באהלה בדרום (תצלום: אמיר וינברג)

מתכוננים למרתון

מאת אורלי אזולאי־כץ

הנהגת מפלגת העבודה, למעט עזר וייצמן, איננה מעוניינת לפרוש מהממשלה. כבר לפני שבועות אחדים התבטא פרס, כי אם יפרוש המערך יקים הליכוד ממשלת שרון וכהנא. בישיבות פורום שרינו הוחלט, לפיכך, שנושא הפרישה לא עומד כרגע על הפרק.

אבל, בשורה השניה של ההיירארכיה המפלגתית החלו להשמע קולות אחרים.

מזכ"ל המפלגה, עוזי ברעם, הזמין אצל שני פרופסורים, דן זכאי ודני ברטל, מחקר מקיף, שבמרכזו עמדה השאלה, האם על מפלגת העבודה להיות בתוך הממשלה או מחוצה לה, כאשר בין שתי המפלגות חילוקי דעות כה עמוקים בנושא השלום. המסקנה העיקרית של המחקר: מוטב למפלגה להמשיך לשבת בממשלה – ואפילו תוך שיתוף עם הליכוד.

על אף המחקר הממליץ למפלגת העבודה להשאר בממשלה, מצביעים במפלגה על 4־5 מנדטים מתנדנדים, שבוחריהם "ליכודניקים בנשמה אבל מערכניקים בהכרה". בעבודה כבר מכינים עבורם כרזות ומדבקות

ברעם כינס חברים אחרים להתייעצות. היו שם מאשה לובלסקי, שמחה דיניץ, דוד ליבאי, אליהו שפייזר, חיים רמון, עמיר פרץ ומיכה חריש. רמון, ברעם ושפייזר רגזו על המסקנות. הם הביעו עמדה נחרצת בעד פרישה מהממשלה. "יש לפני נתונים בדוקים", אמר רמון, "שלפיהם יש 4־5 מנדטים חופשיים, שבוחריהם עדיין לא החליטו עבור איזו משתי המפלגות הגדולות להצביע. המהססים הללו, על־פי כל הבדיקות, הם ליכודניקים בנשמתם ומערכניקים בהכרתם. מדובר באנשים שהתייאשו מהפאשלות של הליכוד, אבל עדיין לא השתכנעו לעבור לצד השני. אנחנו מציגים את רעיון השלום כמרכזי, לא ייתכן שנעדיף ישיבה בממשלה על אינטרסים לאומיים. נשלם על כך בקלפי".

סיוע לעמדה זו נתן בסוף השבוע השר עזר ויצמן. הוא בא במפתיע למשרדו של עוזי ברעם בתל־אביב, כדי להתייעץ כיצד להביא להכרעה בעניין פרישה ממשלה.

וייצמן רגז על החלטתו של ארנס להחזיר את עקורי איקרית ובירעם. כאשר הוא היה ממונה על נושא ערביי ישראל, הציע וייצמן כמה פעמים להחזיר את העקורים לאדמתם. השבוע קיבלו ארנס ושמיר את ההחלטה מבלי לשתף את המערך, וקיצפו יצא. "אתם לא רואים שהליכוד עושה צחוק מהעבודה?" זעם, "אפילו בנושא כזה הם לא טורחים להתייעץ?"

בכל מקרה, במפלגת העבודה התקבלה הצעתו של רענן כהן, ראש אגף הבחירות, ולקראת סוף החודש תפתח המפלגה במיתקפת הסברה על נושא השלום. ראשי המפלגה יוזמנו למרתון של הופעות ברחבי הארץ, וחברי המשמרת הצעירה יחלקו מדבקות וכרזות תמיכה בשלום וביוזמתו של פרס.

בפורומים סגורים, שהתקיימו בשבוע האחרון, הביעו שרים אחדים אי שביעות רצון מן הביקורת שהוטחה במפלגה על אבא אבן. אחד השרים, שביקש שלא להיחשף בפומבי, אמר באותה ישיבה: "פרס ורבין פועלים מתוך לחץ, ולא מתוך שיקול דעת. כאשר היו אחראים, בשנתיים האחרונות, להצלחות גדולות כמו הנסיגה מלבנון והתכנית הכלכלית, דבקה ההצלחה בשניהם בלבד. היום, כאשר יש פנצ'רים – המפלגה כולה סובלת".

בנסיון נואש ואחרון להקדים את הבחירות, קיימו השבוע נציגי העבודה כמה פגישות סודיות עם אהרון אבו־חצירא, ונשלחו שליחים גם ללוין עטשי. אם יתנו שניים אלה את קולם לעבודה, יהיו לה 60 מנדטים בכנסת בעד הקדמת הבחירות – רוב מרשים כדי לחסום את הליכוד מלהקים ממשלה צרה.■

יגאל הורביץ וזלמן שובל, בצל דיין: מתחלקים בכל, גם בכבוד (תצלום: אילן מאירי)

לא חבר בצופים

מאת בינה ברזל

מה שהכי מרגיז את יגאל הורביץ זה, שמאשימים אותו באי־עקביות פוליטית. "על איזה זיגזגים־פוליטיים מדברים? אני הייתי מייסד הליכוד", הוא אומר.

חזרתו של הורביץ לליכוד מסמלת את ההתפלגות הברורה בין ימין לשמאל במערכת הפוליטית: לאנשי "יחד" של עזר וייצמן, שהחזרו בליכוד, שריין המערך שלושה מקומות ברשימתו הבאה לכנסת וייצוג במוסדות המפלגה. לאנשי "אומץ" של הורביץ, שהורתו במפא"י, לא יכול היה הליכוד להציע יותר משני מקומות ריאליים.

המושבניק מכפר ורבורג, נזכרו השבוע במערך, כותב אומנם שירים למגירה אבל הוא גם סוחר ממולח וגם מחליף סוסים. ב־69' הלך עם בן־גוריון. ב־73' היה ממקימי הליכוד. ב־81' הלך עם דיין. ב־84' – עם המערך. עכשיו הוא חוזר לליכוד

אחרי הנדיבות המופלגת שגילו במערך כלפי וייצמן, נראה שלא ניתן עוד לשריין שם מקום לאיש. הורביץ הפסיד. במערך גם לא נלהבים להוציא את הנץ אריק נחמקין מכדירותו, באמצעות הוספת עתודות של הורביץ וכמה מחבריו.

ב־69' הלך הורביץ עם רפ"י, בראשות בן־גוריון, לבחירות. ב־73' עמד בראש אחת מארבע התנועות שהקימו את הליכוד. ב־81', לאחר שפרש מממשלת בגין, במחאה על דרכה הכלכלית, הלך עם דיין. ב־84' עמד בראש רשימה עצמאית, וזכה במנדט אחד בלבד.

כשר אוצר הנציח עצמו בקריאה "משוגעים רדו מן הגג". יש לו הופעה של מושבניק מכפר ורבורג, שמאחוריה מסתתר סוחר ממולח. כשהטיחו זאת בפניו השבוע, הוא הבהיר, כי הוא "לא חבר בצופים, למרות שלא בושה להיות כזה".

הורביץ, אגב, כותב שירים, אבל מסרב לפרסמם. שירי מגירה.

שמיר, אשר לוחם היום במאמציו של פרס להקדמת הבחירות, נתן לאנשיו "אור ירוק" להגיע להסכם עם הורביץ. בליכוד מקווים שיביא למפלגה לפחות את המנדט שקיבל בבחירות האחרונות. בתמורה, קיבל הורביץ מקום ששי ברשימה לכנסת ומקום שני בעשיריה השניה, לחברו זלמן שובל.

יוזם ההסכם היה אריק שרון, עובדה שהולידה גל של פרשנויות פנים־מפלגתיות: הורביץ, נץ מופלג אפילו במושגים של חרות, אינו שותף להשקפת עולמו החברתית והכלכלית של דוד לוי. שותפות בינו לבין שרון תחליש, כמובן, את לוי.

אבל, הורביץ כבר טרח להדגיש, שאינו מתכוון לשחק במשחקים הפנימיים בחרות: "אני לא כוחש. אינני מתכוון להתערב בוויכוח של אריק עם דוד לוי".

לשותפות בין הורביץ לזלמן שובל אין תקדים בפוליטיקה הישראלית. הם מחלקים ביניהם את ההתחייבויות הכספיות הכבדות של המפלגה הקטנה, את התפקידים בראשות המפלגה, את הכבוד. על זלמן מקובל שיגאל הוא הבכיר, על יגאל מקובל שזלמן מדבר בשם המפלגה. יגאל הוא נץ מובהק, זלמן חסיד הפשרה הפונקציונלית נוסח דיין.

אבל, כשבא הורביץ לנאום בפורום "במה", החמיא על שובל, הוא עוקף את המחלוקת באלגנטיות, ומדבר על הצורך בעצמאות כלכלית.

הם לא חברים קרובים. מזמינים זה את זה רק לחגיגות משפחתיות רשמיות.

מה קושר אותם ביחד?

הורביץ: "הלכנו ביחד שנים רבות. אמרתי לשובל: יכול להיות, שיום אחד נצטרך לומר שלום זה לזה, אם יהיה בינינו ויכוח בענייני ארץ־ישראל".■

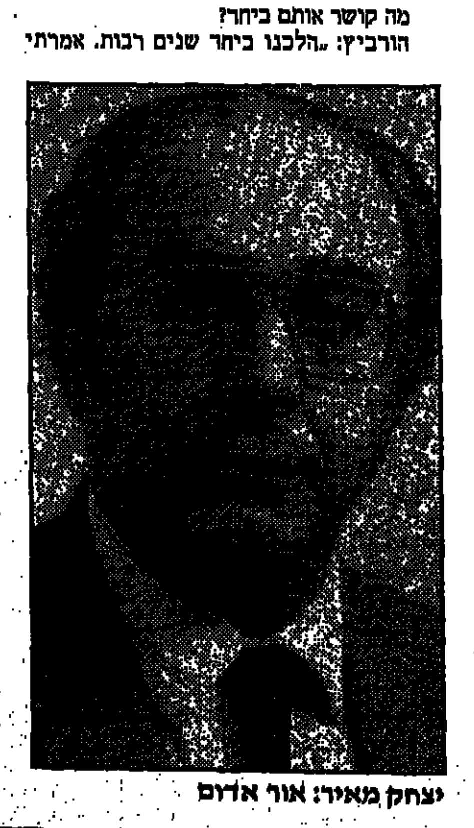

יצחק מאיר: אור אדום

יש קמח יש תורה

הקרב על חיטת השמיטה התנהל השבוע בעיקר בין המפד"ל למפלגות החרדיות.

המפד"ל יצאה להגנת כבודה של הרבנות הראשית. זו, כידוע, היא מוסד ממלכתי של המדינה, וככזו, פסקיה והנחיותיה אינם מחייבים את המפלגות החרדיות. אולם, לא רק כבוד הרבנים הכתיב את המאבק על החיטה: חיזוק מעמדן של המפלגות החרדיות בציבור הדתי ובעולם הפוליטי של ישראל מאיימים על מעמדה של המפלגה הציונית הדתית.

250 אלף טון חיטה גדלו השנה בשדות ישראל. כיוון שהשנה שנת שמיטה – שבה, על־פי ההלכה, אסורים פירות שטחי ארץ־ישראל שבעליהם יהודים, באכילה – עורר היבול בעיה הלכתית.

הרבנות הראשית פתרה את הבעיה על־ידי הוצאת "היתר מכירה" של אדמות הארץ לנכרים, ובכך איפשרה שימוש ביבול. היתר זה, שיסודו בהכנסת מעמדה הכלכלי המעורער של המדינה למכלול השיקולים ההלכתיים, הוא פרי רוחו של הרב הראשי הראשון לישראל, הרב אברהם יצחק קוק ז"ל.

החרדים, שמעולם לא הכירו בסמכות הרבנות הראשית, מסרבים לאפשר שימוש ביבול. כדי להבטיח זאת, איימו על עשרים תחנות הקמח בארץ בהסרת ההכשרים הייחודיים שניתנים להן.

האיום עשה את שלו: בעלי התחנות, החוששים מחרם של הציבור החרדי על תוצרתן, מסרבים לטחון את החיטה הישראלית. התוצאה הישירה: נזק של 50 מיליון דולר למדינה, המסבסדת כל טון חיטה באלפיים דולר.

שאול יהלום, המזכיר המדיני של המפד"ל: "אסור לתת לאיומים מטעם ועדות כשרות חרדיות להכתיב את המדיניות החקלאית של המדינה".

בעוד המפד"ל נאבקת במפלגות החרדיות, צפויות לה צרות מבית.

בשבוע שעבר החליטה סיעת המפלגה בכנסת לפעול לזירוז חוק חנינה לאסירי המחתרת. הדבר עורר את זעמו של יצחק מאיר, נציגה בהנהלת הסוכנות: "הופכים את המפד"ל ל'תחיה' דתית", אמר.

מאיר, אשר עומד להעלות את הנושא בלישכת המפד"ל, טוען כי האור האדום נדלק אצלו גם בגלל השתתפותם של רבים מראשי המפד"ל בהפגנת גוש אמונים נגד הטירור, השבוע. "יש במפד"ל אנשים, הנותנים ידם ליצירת אווירה כאילו הממשלה היא האשמה בטירור", אמר מאיר.■

יוני 67', ירושלים כולה שלנו • הזיות על קירוב בוא הגאולה וחלומות על בית שלישי מקבצים ביחד קבוצות שוליים • כל האמצעים כשרים לזירוז התהליך • החל מתוכניות לפיצוץ כיפת הסלע ועד לאריגת בגדי כהנים – שיהיו • הרב ישראל אריאל חושב במונחים של ביצועיזם בטחוני: מקדש לא בונים מהשרוול, צריך מערכת כמו ל„לביא", בניין בן 17 קומות עם מעליות ומשרדים ותקציבי ענק • המוסלמים שומעים ומזהירים: על גופותינו

מאת דונית ורדי ורוני שקד

הרב ישראל אריאל: „כך נראה הדור הכובש – טבילות במקווה, בגדי לבן, כובע פלדה ונשק". משמאל: אחד ממשתתפי התפגנות על הר־הבית: להחזיר את כבודנו למקומו

יום ירושלים. התנועה בסימטאות העיר העתיקה דלילה. אין יהודים. מדי פעם חולף שם צעיר בחולצה לבנה, זקן מלא, סנדלים תנ"כיים וכיפה סרוגה. לפתע, מתוך החמסין, בלב הרובע המוסלמי עוברת קבוצה יהודית מאורגנת. שורת חיילים חוצצת ביניהם לבין הקהל הערבי, הדוכנים, הרקע. היה שם פנסיונר מצומק עם תיק פלסטיק שחור, משגיח חלב בדימוס, נערה עבת בשר מאשדוד, זוג צעיר מירושלים ושלושה כהניסטים מהשכונות. סך הכל 50 איש סגורים בידי 50 חיילים חמושים. תהלוכה עממית מונהגת על ידי איש גדל שפם, מקל הליכה, נעליים מגושמות. גרשון סלומון, לשעבר חבר מועצת העיר מטעם חירות, איש „התחיה" שרוכב על הסוס של הר הבית מאז נכבש.

הצלחנו, הוא אמר, לחטוף לרגע את הרב אריאל. עד שתופס הרב את המגאפון, מציצים הנוכחים בחרך שבשער אל ההר. ארבעה ערבים מציצים בהם, שלושת הכהניסטים נכנסים לחדר פרוץ, מחפשים ערביות, לדבריהם.

הרב ישראל אריאל, צנום, זריז, התפרסם כרבה של ימית (סירוב אקטיבי לנסיגה), וכרבו הצבאי של פיקוד הצפון. בן מחזור של יואל בן־נון, חנן פורת, מרכז הרב. לפני כשנתיים ניסו כמה מתלמידיו לעבור בעבי הלילה, דרך מחילה, אל הר הבית. הם ישבו בכלא כ־11 יום, ושוחררו. הוא עושה שימוש

הר־הבית: משיח עכשיו

תכוף במוניטין של מי שהשתתף בכיבוש הר הבית.

עכשיו, עם המגאפון ביד הוא משחזר:

עמדתי במקום שבו נכנס כהן גדול פעם בשנה, ביום הכיפורים, אחרי חמש טבילות במקווה טהרה, יחף בבגדי לבן, ואני עם כובע פלדה, נעליים, חמוש. חשבתי, כך נראה הדור הכובש.

השנה הוזמנתי לכנס הר הבית, אחרי 20 שנה. חשבתי, הגענו לימים טובים, ומה אני מוצא בהזמנה? בתשמ"ז, במקום הר הבית בידינו. הודעתי, שזה כנס שקורא לעצמו כנס הר הבית, אבל הוא משפיל את עם ישראל. הר הבית? והרי אסור אפילו להאיר בפרוז'קטור את כיפת הסלע.

הצעתי, שיעלו אנשי החטיבה עם הרב גורן, יכריזו על יום ירושלים בהר הבית. כך היה חוזר כבודנו למקומו.

הרב ישראל אריאל הוא אולי מייצגם הבולט של השוליים היותר־משיחיים שהתפתחו בציונות הדתית מאז 67'. הר הבית מסמל, יותר מהכל, את לב העניין בתהליך שפיתחו השוליים ומי שהיו צעירי המפד"ל.

■■■

הר הבית בידינו, 67', הרב גורן. עד אז היה הר הבית מושג נרדף לכותל, לציון ולירושלים. יהודים חרדים קישרוהו לאחרית הימים, למשיח, לבית שלישי, שאל לאדם להתערב בבניינו.

הגעגועים לירושלים התרכזו במשך דורות בכותל, סמל החורבן. ביום העצמאות 67', הגיעה נעמי שמר לפסטיבל הזמר עם „ירושלים של זהב", ובית שלם על הר הבית. באותו חג עצמאות, יצא הרב צבי יהודה קוק בקריאה היכן שכם, היכן חברון, היכן בית־אל שלנו? קריאה שעתידה לקבל תוכן סימלי בתוך שבועות אחדים, ולהתפרש כרמז לעתיד לבוא, לשלב הבא בתהליך הגדול.

אז החל ההר לתפוש את מקומו על פני הכותל. התבלטות, שקשורה אולי גם בהחלת הריבונות היהודית על ההר, בפעם הראשונה מאז שנת 70. דבר שעורר את הצד הרגשי לאומי גם אצל מי שלא היה דתי, נוסח דיין הדוחף פיתקה לכותל. כל שכן אורי צבי גרינברג, שביקר שם ימים אחדים לאחר הכיבוש, שהה במקום שעות אחדות, והמשיך לטבילה בירדן.

הרב שלמה גורן הגיע להר על קומנדקר, שיועד מלכתחילה, לטענת חיילים שהיו שם, להובלת פצועים. הוא ביקש אז לאמר „הלל" גדול. מוטה גור אמר לו אז, שאין אומרים „הלל" כשיש כל כך הרבה קורבנות. רמז אולי, לעתיד לבוא, לוויכוח הגדול.

גורן הניף על ההר את דגל ישראל, ודיין נתן הוראה להורידו כדי שלא לפגוע ברגשות הערבים. דיין הוריד את הרב גורן מההר בתוך שבועות אחדים, וחיזק, במקביל, את הסמל הלאומי הקודם, הכותל. רחבה גדולה, חפירות, טקסים צבאיים. הכותל הפך ליעד תיירותי מן הדרגה הראשונה.

■■■

ההתרגשות שבשחרור שטחי מולדת והמקומות הקדושים, נעמי שמר, הרב קוק, הביאה את התפיסה לפיה מדינת ישראל היא „אתחלתא דגאולה" (תהליך משיחי, שאנו נמצאים בתחילתו) לידי ביטוי ריאלי. בשלב הראשון הופנו עיקר המאמצים להתיישבות בשטחים שמעבר לקו הירוק, חברון ובית־אל. שם אפשר היה להתווכח על סבסטיה ועל קבר יוסף והרובע היהודי בחברון. היה פרטנר לוויכוחים, פרטנר שוויתר, ואולי ביקש לוותר. עניין הר הבית נותר אז, לכאורה, מחוץ למשחק. אבל תחושת הגאולה הורחבה והתחזקה.

התשובה על השאלה מדוע חברון יושבה בכוח והר הבית נינטש, מורכבת כנראה מתוצאותיו של המפגש בין הדת לבין המדינה, שהכינה את מרכזיותו של הר הבית בעולם האיסלאמי, וביטאה לפיכך, עמדה חד־משמעית. אפילו הרב לווינגר מצטט את הרב קוק כמי שקבע שרצוי שלא לעלות כרגע.

העובדה, שהמדינה אוסרת והמימסד הרבני מתלבט, בנתה מציאות, שבה פועלות קבוצות שוליים שונות המכוונות לשלב זה או אחר הקשור בחזרה אל ההר. הכיבוש הפך את הגאולה לעניין אקטואלי, מדוע לא לזרוז למשל על־ידי יצירת קטסטרופה, שתכריח את הקדוש־ברוך־הוא להתערב, בגאולה שלישית שאין לה הפסק. למשל, פיצוץ המסגדים והג'יהאד שיבוא בעקבותיו. או באופן מתון יותר, מסילוק הווקף, דרך הקמת בית כנסת, מזבח להעלאת קורבנות ועד לבניית המקדש.

■■■

במנהרה המובילה לתחנה המרכזית בירושלים, מודבקות מודעות צבעוניות המפרסמות את תערוכת כלי המקדש שמציג הרב אריאל ואת תערוכת הבית השלישי שמציגה ישיבה „עטרת כהנים" בכותל. שתי התערוכות מתקיימות בעיר העתיקה, עבר ועתיד.

בכניסה לישיבה של הרב אריאל ברובע המוסלמי העמידו שולחן קטן, ילד מכר כרטיסי כניסה, שלושה שקלים למבוגר, שניים לסטודנט. אם אתה כהן, מזמינים אותך המארגנים לצרף את שמך לרשימת מחשב מיוחדת.

התערוכה מתקיימת במרתף. כמה ספסלים, 30 מקומות ישיבה, מסך לשיקופיות. הפריט המרכזי הוא בובה לבושה גלימה לבנה ארוגה בנול ידני. המרצה, איש צעיר, בעל זקן, סנדלים תנ"כיים וגרביים כהות: אני מבקש להתקדם קדימה. את שכיות החמדה כדאי לראות מקרוב. הוא מפעיל את מקרן השיקופיות. את החדר מציף קול, שמלווה את הצילומים על המסך. תקשיב טוב, אומר המנחה לנכדו של משה זר (ה־101, סחר קרקעות, מחתרת יהודית), אם תדע את החומר, תהיה אולי כהן גדול. הילד בן ארבע־חמש שותק. אביו, כהן, מחייך. השיקופיות נגמרות, המרצה פונה אל הקיר המרכזי במרתף, בצדו מונחים כמה בקבוקים עם מיני קטורת, מנורת קנים מכסף וחצוצרה.

מרצה: החצוצרה היא אחד מכלי המקדש. בימי שמחות וצער, וכי תבוא מלחמה בארצכם. בחצוצרות האלה היה רב הכותל גץ, תוקע כל יום מול קודש הקודשים בזמן מלחמת של"ג. רוצים שאני אתקע קצת?

וזה המיזרק, הוא מורה על כלי עגול שבתחתיתו מעין בלט המונע אפשרות להניח את הכלי. הכל פתור לפי ההלכה, מוכן לעליה למעלה. למיזרק מקבלים את הדם לאחר שחיטת הקורבן. התחתית אינה שטוחה כדי שאי אפשר יהיה להניחו, שלא ייפסל בקרישה. החשש שיניח הכהן את הכלי על הריצפה גדול, כי הוא מכיל דם במשקל ארבעה קילוגרם. כיוון שכל הזמן צריך לערבב את הדם, שלא ייקרש, נבנה הכלי ללא תחתית שטוחה. חסרה לנו במיזרק רק הידית, הנה היא. בעזרת השם, הידית תהיה מחוברת בפעם הבאה, אולי כבר למעלה.

■■■

בחדר הסמוך יושב הרב אריאל. הראיון שיובא עמו להלן, נקטע דקות אחדות לאחר שנתבקש להעריך את פועלו של יהודה עציון לפיצוץ המסגדים על הר הבית. (עציון: „לקטיעת רגלי ראשי הערים הקדשתי חודש מחיי, להר הבית אני מקדיש ואקדיש את כל חיי").

הרב אריאל: המקדש הוא עניין לזמן הזה. אנו מחוייבים לעשות מקדש כמו שאנו מתחייבים לכל מצוות התורה. לא שאנו שוללים את התופעה הנסית, אבל אין זה פוטר אותנו מלעשות ככל שנדרש.

אנו פועלים למקדש שבדרך, כשם שהיתה הציונות שבדרך. כשם שלאחר הקונגרס הראשון לא הקימו מדינה, אלא בנו כלים ארגוניים שהובילו להקמתה, כך עניין המקדש. אם תרצו אין זו אגדה, וזה פחות אגדה ממה שהיתה הציונות בזמנו, כיוון שאנחנו יושבים במרחק מטר אחד מהר הבית.

– איך ניתן לזרז את הקמת המקדש?

מיקדש לא בונים מהשרוול: קיימות מגבלות הלכתיות. יש דברים שנשכחו במהלך הדורות. הבירור שלהם קצת מסובך בגלל המרחק של 2,000 שנה. לדוגמא, איתור מקום המזבח. בתלמוד, במסכת זבחים, יש תיאור כיצד גילו גולי בבל את המקום. הם חפרו ומצאו את יסודות הבית וכו'. כיוון שהבית שבנה הורדוס עשוי מאבנים גדולות, אין ספק שבתשתית הסלעית של ההר יש שרידים ברורים שלא נמחקו. בפרט שיש היום מיכשור מודרני לאיתור.

מכאן מתבקש מכון גדול ומיוחד, דוגמת מכון וייצמן, לחקר העניינים הקשורים בהקמת המיקדש. יש למכון כמה אגפים:

בית מדרש, העוסק בלימוד הנושאים השונים – מהו ציץ זהב, המכיל קרוב למניין אנשים.

התערוכה, שהיא למעשה התחלה של יצור כלי מיקדש.

פקידת הר הבית מדי פעם בקדושה ובטהרה, וקירוב ההמון לכך. הכוונה להכנס בחרדת קודש, לטבול במקווה טהרה. להכנס למקומות שמותר, לא לאזור כיפת הסלע, עליו נאמר והזר הקרב יומת. בהר הבית צריך להשתחוות בפישוט ידיים ורגליים – נשכבים על הארץ כשהפנים לכיוון קודש הקודשים.

ככל שנתרחב ונתייעל, נהיה מוכנים יותר לשעת הכושר בה הדבר יוכל להתבצע, לכשיווצרו התנאים המתאימים. ואז זה יהפוך לקונגרס, לוועידה יהודית עולמית למען המקדש, בדומה לקונגרס היהודי העולמי.

– מה יהיה על המסגדים, ייעלמו בדרך שהציע יהודה עציון?

יש שתי שיטות לכבוש את ההר. פיצוץ כיפת הסלע – אף יהודי לא היה מצטער אם היא היתה מתפוצצת. זה תפקידה של ממשלת ישראל להכשיר את הר הבית ליעד שלו, זה היה תפקידה ב־67'.

– וזה תפקידה היום?

• בנתונים הנוכחיים אנו מנסים כאן פיתוח של התאגדות עולמית שתתבע בדרכים מקובלות מהממשלה מה שכל כך פשוט וטבעי.

– נניח שיש ממשלה שמוכנה לכך עקרונית. אלא ששיקולים מדיניים חיצוניים אינם מאפשרים זאת.

גם מלחמת 67' נראתה כלא ריאלית, כל הציונות היתה לא ריאלית.

– עד 1990 יהיה מקדש?

אנחנו לא שואלים אם זה ריאלי. אנחנו נוקטים את הצעדים המתבקשים לאור הנסיבות. כלים אפשר לעשות. כך שאם יבוא מישהו ויגיד שלא בונים, כי אין כלים, אז בבקשה יש. לכל דבר יש סייעתא דשמייא. באיזו סיטואציה זה יהיה בשל? לא יודעים. די שפעם אחת יעשו משהו בהר הבית... והרי חוסיין טעה כשיצא למלחמה, יכול להיות שהטעות הבאה כבר מוכנה.

– איך תעזור להם לטעות?

בסיעתא דשמייא. כדי להקים את המקדש אנו צריכים אותה מערכת כמו ל„לביא": בניין בן 17 קומות עם מעליות ומשרדים ותקציבי ענק, תרומות, חוקרים לעשרות ולמאות, פתרונות הלכתיים. כשאנחנו נקים את המערכת מסביב, בשמיים ידאגו שאלה יעשו את הטעות.

– שאלה חוזרת: מה יחסך לתוכנית של יהודה עציון?

אם הבעיה היא להסיר את המסגדים, יתכן שדי בפעולה כמו של עציון. אבל אם לבנות מקדש, כאן הבעיה היא חומות רוחניות שחוצצות בינינו להר. לא הבניין מפריע, זה אקט אחרון שהממשלה תבצע. הבעיה היא הסרת החומות הרוחניות, הפחדים, החששות, אי הידיעה, היעדר הכלים. תפקידנו להסיר את החומות בין העם היהודי למקום המקדש. כשזה יוסר, הדבר האחרון הוא עניין פעוט שיבוא ממילא.

– כך שיהודה עציון נהג כתינוק?

יושב אדם בכלא. אינני רוצה לדון במעשה שנעשה.

– מכאן שעיקר המלחמה היא בעולם הרבני.

העולם הרבני לא עשוי מעור אחד. בתחום הזה יש מקצועיים פחות ויותר. הפחות מקצועיים תגובתם לא תמיד הולמת.

הפגנת צעירים ערביים על הר הבית: חזרה אל הדת והתנגדות לכיבוש הישראלי

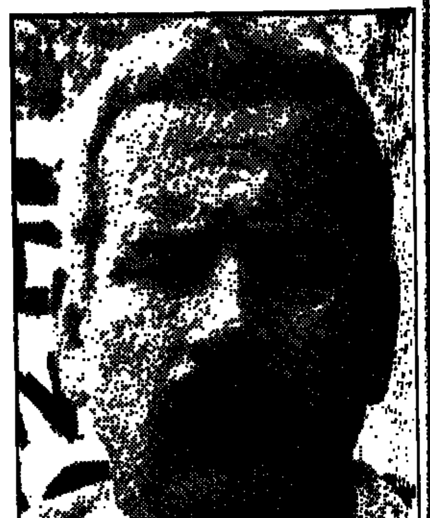

גרשון סלומון: בתוך הסימטאות

שיח' מוחמד סעיד אלג'מאל: מצווה

היהודים משחקים באש

הר הבית הוא למעשה השטח האקסטריטוריאלי היחיד בישראל שנמצא בשליטה מוסלמית כמעט מלאה. הוא מנוהל על יד ממשלת ירדן, תחת פיקוח ושמירה ישראלית.

להוציא את תקופת הצלבנים, נמצא ההר והמסגדים שעליו בשליטה מוסלמית מאז המאה השביעית.

כ־200 אלף מוסלמים השתתפו לפני כשבועיים, בתפילת יום השישי, שציינה את סופו של צום הרמאדן. היה זה מפגש של ציבור פלשתיני שכמותו לא זכור ב־20 השנים האחרונות – וגם לא בתקופת השלטון הירדני. הדרשה של אותו יום עסקה במכירת האדמות ליהודים.

המטיף, סגן המופתי שיח' מוחמד סעיד אלג'מאל, קישט את נאומו הפוליטי בפסוקים מהקוראן: „אמרתי לאלפי המתפללים, כי כמוסלמים אסור להם למכור ולו פיסת קרקע ליהודים, שכן על פי הדת, הארץ ניתנה למוסלמים".

המשטרה האשימה אותו בהסתה. הוא טען כי דבריו מעוגנים בדת. באותה תפילת יום השישי בלט מקום הצעירים. „עבורם הדת היא הדרך המובילה גם לשחרור מהכיבוש", אומר שיח' אלג'מאל. „אהבת המולדת והאדמה היא מצווה דתית ולכן הצעירים ניקשרים להר הבית".

שיח' אלג'מאל: „בית המקדש היה על הר ציון ליד קברו של דוד המלך. זאת דעתי. סיירתי בשטח החפירות הארכיאולוגיות שמחוץ לחומת הר הבית ראיתי שם רק שרידים מוסלמים. אתם מחפשים שם את שרידי בית המקדש, אבל הוא לא היה שם. הר הבית עלול להיות סיבה למלחמה הבאה. ומי שיצית אותה הם הקיצוניים היהודים, כהנא, גרשון סלומון, המתנחלים, גאולה כהן ושילנסקי, הקיצוניים היהודיים והממשלה הישראלית שיכולה ולא מונעת מהם לקרב את האש".

„אינני רוצה לראות את הדגל הישראלי במקום קדוש זה. הדגל היחיד שצריך להתנוסס פה זה דגל האלוהים" מסביר השיח.

השמירה על הר הבית מופקדת בידי משטרת ישראל. אנשי משמר הגבול מסיירים בעיקר באזור שערי ההר. הווקף לא מכיר בשמירה הישראלית. פלוגת השמירה הערבית מונה 170 מוסלמים מקבלי שכר. בנוסף להם מקיימת לישכת המסחר הערבית בירושלים מעין משמר אזרחי של מתנדבים המגיעים בעיקר בשעות הלילה להר הבית.

במהלך השנים נעשו מספר נסיונות לפגוע במסגדים. המקרה הבולט היה בשנת 1969. מייקל רוהן, אזרח אוסטרלי, הצית את מסגד אלאקצה. „אתם היהודים אמרתם שהוא משוגע. על כל מי שניסה לפגוע בהר הבית אמרתם שהוא לא נורמלי. אבל אנחנו יודעים כי אנשים אלה הם בריאים בשיכלם ומטרתם היתה להשמיד את קודשי האיסלאם", אומר שיח' אלג'מאל.

בינתיים מכינים בגדי כהנים

הרב אלבוים, בן 34, חסיד, תלמיד חכם. הוא כבר היה חבר בכל האירגונים הפועלים בעניין החזרה להר הבית. עכשיו הוא עוסק בהכנת בגדי כהונה לכוהני בית המקדש השלישי, כשיקום.

כילד לא הבנתי למה תורה. להר הבית זה לא דבר פשוט ומובן מאליו. התחלתי לחשוב מה עושים. דיברתי עם הדוד שלי, הרב דוד אלבוים, שותף של אבי בנגריה. מאז כל היוזמות המעשיות היו שלו.

הצטרפנו לאגודה „אל הר השם", עם יואל בן־נון, יואל אליצור, מנחם בן־ישר. זה היה ארגון של אנשים שישבו פעם בשבוע־שבועיים על כוס תה, על פי רוב בבית פרטי בקריית־משה.

היו חילוקי דעות. אני טענתי שכמו שגוש אמונים פיתח אידיאה והצליח לסחוב אחריו את ההמונים, כך צריכים אנחנו לנהוג. הם טענו שאינם רוצים להוביל בנושא הזה, מפני שהוא גדול ונכבד ושייך יותר למנהיגות של עם ישראל, הרבנות הראשית. מכאן שהיה צריך לדחוף את הרבנים. הם לא הצליחו.

בסופו של דבר עזבתי, כי חשבתי שכדי לקבל פעם זכיון על הר הבית, צריך להיות נוכח במקום. צריך כיבוש אורחי. הצטרפתי לנאמני הר הבית, שלא חשבו שצריך לבקש רשות ממישהו, אלא לעשות כמה שיכולים.

– מתי התחלתם בהכנת בגדי הכהן הגדול?

אבא אמר לדוד שלי, לך לחנות, תקנה בגדים לבנים. כל זמן שאין פשתן, גם צמר זה בסדר. הדוד אמר שצריך במדוייק, איך שכתוב. היה ויכוח גדול, בסוף הזמינו מכונת אריגה לשתי וערב. הדוד למד במכון אוסטרליה לאריגה, בחוג לקישוטים ותיקים.

– למה בעצם לא צמר רגיל?

לא כשר. ברור לנו שאבותינו ראו שם משהו. זה כמו להקים מרינה במירון ובשכם או באוגנדה.

– למה להכין בגדי כהן כשאין עוד בשביל מה?

כדי להרגיל את העם, ושיהיה מוכן.

– אתה מקנא בכהנים שיעבדו במקדש?

אין ספק שאני מקנא. נו, מה לעשות? אני אגב הבכור במשפחה. עד למחבר, היתה לבכורים זכות להיות כהנים.

– אתה יכול לחשוב על עצמך כלוקח שתי עיזים ועולה למקדש?

עני עולה עם שתי צפורים, עשיר עם צפור ועז.

– מתי יקימו את המקדש?

שאלו פעם את הרצל מתי תקום המדינה? אני מניח שזה סיפור של 20־30 שנה. הפחד להיגאל היה גם בראשית הציונות.

– אתה מקרב את הקץ?

היום צריך להיות חסיד סאטמר כדי להעלות טענה כזאת.

– מורד ברבנים.

לא. אין את מי לשאול בנושא הזה. הרב עמיטל היה אתנו הרבה פעמים בהר הבית, אבל הוא לא יילך ללחום על זה. הרב ליאור אמר ברדיו שזו מצווה גדולה ללכת להר הבית.

'קודקוד נוקם' קורא

יגאל סרנה

פעם אחרונה נפגשו לפני חודש, באפריל. הורי הבופור: אליאל, הרניק, זמיר, בן עקיבא, גוטרמן ושרף. ישבו אצל רעיה הרניק בירושלים, רחוב טשרניחובסקי, שכונה שקטה, קרוב לעמק המצלבה, דירה עירונית ארבעה חדרים, תמונת הבן המת, תמונת הבעל שנהרג בתאונה.

אדם מבחוץ לו בא לפגישה, היתה נראית לו כמיפגש משפחתי של שבת, לא הורים ששת בניהם נקטלו בזה אחר זה, תוך שעתיים, על הר צפוני רחוק, למרגלות מצורה צלבנית. בדיוק לפני חמש שנים, יוני 82. כשעוד לא קראו לזה שלום הגליל. סוג חדש של קשר דם, לא הדם הזורם אלא הדם השפוך, דם בניהם. נפגשים כל שלושה חודשים, קבוצה יוצאת דופן, מלח הארץ. בפגישה האחרונה וכך גם בשיחות טלפוניות עלה החשש כי ששת הימים ועשרים שנה ל־67 יבלעו את זכר חמש שנים למלחמת לבנון ומות בניהם.

וכך אכן היה. העיתונים עטו על עשרים שנה לששת הימים. נוח יותר עם יוני 67 מאשר עם יוני 82. אחרי עשרים שנה צלולים המים, האבק שקע. דיין מת, אשכול מת, עבדול נאצר מת, החשופים בצריח מחפשים יהלומים באפריקה. הארץ כולה בתכנית 67: שני מחנות, הר הבית בידינו, אלבומי הנצחון מעלים חיוך סלחני, לא זעם. גם למי ששונא את הכיבוש יש מילה טובה על הנצחון.

אבל יוני 82. אריק שרון חי וקיים, רפול, יאנוש, בגין בביתו. לבנון עוד לא התבהרה. השבוע נרצח שם בנסוקו ראש הממשלה הוותיק, כוחות נוצריים זזים, הסורים מעבים מוצבים, צה"ל דרוך, ג'זין בחרשות. נראה כאילו ענן העשן שעלה מהבופור בראשית יוני 82 או ממחסני תחמושת מפוצצים, או ענן הזבובים השחור של סברה ושתילה, כל אלה טרם התפזרו והם שוהים באוויר מעל ארץ הארזים. הראות לקויה.

ההר הרביעי

"העינים של המחבלים" קראו לבופור, הר גבוה שבראשו שברי המצודה הצלבנית. בכל מלחמה יש לגולני הר עליו הם מתנפצים ומאבדים את הטובים בלוחמיהם. חטיבה של הרים סלעיים.

אפשר להתחיל ב־56 עם תל לא גבוה ליד עזה, או ב־67 עם תל פאחר או עזוויאת. הטיפוס המייגע, הכאב שעובר מקצות השרירים למוח, התעלות המבוצרות למעלה. ואחר כך הכיבוש, הקורבנות והנוף הנפלא מראש ההר. ב־73 זה היה החרמון. גבוה ממנו לא יהיה לגולני. ביום

בבונקר אחד נותר מחבל שלא חדל לירות, לא שעה להודעות בערבית, לא נפגע מעשרים רימונים ששולשלו אליו, הסתתר בבונקר ובו שני חדרים שהגנו עליו. גוני הוציא קצת את גופו וזרק רימון, נפגע בחזה מכדור אחד ותוך חמש דקות מת בידי החובש.

"בשבילנו הקרב יצא בהפסד", יגיד נדב פלטי, "לא נצחון. המומחים אומרים שאלה אבידות אפסיות. לא לנו. ולקיחת הבופור בשבילנו היא אגדה חסרת טעם". שישה הרוגים. חברים שגדלו יחד בסיירת.

כעבור יום הגיע בגין, חליפה כהה, נשען על יועצו אורי פורת. ירדו עם אריק שרון ממסוק שהונחת על הפסגה. עמד באוויר ריח הקרב, מהמישורים למרגלות ההר עלו קולות נפץ של המלחמה שהתגלגלה באותה עת הלאה מארבעים הק"מ. שרון הציג לבגין את מפת הקרב. נאספו סביבם חייליה הצעירים של הסיירת, שאר הכוח המשיך הלאה למלחמותיו הבאות. בגין עייף למראה דיבר עם החיילים, שאל שאלות מצחיקות של איש מבוגר רחוק מצבא.

ענין שאוכל את הנשמה

לתיקשורת שהגיעה, דיבר בגין על ארבעים השנה השקטות. בצילום של הצלם הצבאי נראה טכנאי הקול כורע לפני בגין, עם המיקרופון, לידו עמוס כרמלי. הבופור נכבש ללא אבידות, אמר בגין.

קצין צעיר ניגש לשרון בצד, אמר לו: אבל שישה חברים שלנו נהרגו פה.

בלילה, בביתם, מול הטלוויזיה, ראו הורי הרוגי הבופור את דברי בגין על הפסגה ולא ידעו עדיין כי גופות ילדיהם ממתינות לקבורה.

רק ביום ג' בבוקר הודיעו להם על המוות. כך היה הבופור לסמל גבורת הסיירת ובו בזמן סמל יהירותם הריקה והכוזבת של פוליטיקאים. בפאתוס הבגיני של למות או לכבוש את ההר, היה הבופור: ההר. רובר על שקט שיבוא על הארץ, על קץ הקטיושות. במפקדת פיקוד צפון העניק בגין את הבופור למיג'ור חדד: ההר שלך, אמר. חיבוק ונשיקה.

כשתמו הקרבות החל הקרב של הורי הבופור. ענין שקט בדרך כלל, אבל טורדני. מכתבים לבגין: למה אמרת. פניות לשרון, החזרת מכתבי תנחומים, החרמת טקס. מין ענין שכוסס את הנשמה.

מכתבי רעיה הרניק לבגין נותרו ללא מענה. עם שרון נפגשה פעם. ישבו שעתיים בלשכתו,

הבופור נכבש ללא הרוגים, אמר בגין, בחליפה כהה, נתמך בידי יועצו. הורי הבופור ממשיכים להיפגש כל שלושה חודשים. סוג חדש של קשר דם, דם ששת בניהם שנפלו. יש מי שלא שוכח את הטעות

תצלום: דובר צה"ל

עם דימדומים נעו. הפקודה היתה לקרב לילי. בכפר ארנון למרגלות ההר נתקלו במחבלים. התפתח קרב בין הבתים לנגמשים, כל נגמש ומלחמתו. קפלינסקי, ממקד הסיירת, נפגע מכדור ופונה. הבופור באותו זמן היה שקט לגמרי, כאילו נטוש.

האוזרון של המלחמה עלו לגמור את החשבון, כשכל צה"ל מחכה לסיום המלחמה, טיפסו עם הסיירת לראש ההר, הוכו וניצחו.

ב־82 נשלחו לבופור. שנה וחצי התאמנה הסיירת, תירגלו שיטות, זמנים שונים ביממה לפעולה. פעם בשיטת סער ופעם במסוקים, פעם רגלית ופעם עם נגמ"שים. חמש פעמים שהיה "כמעט מלחמה" התארגנו וחיכו ודווקא ביוני 82, כשהגיעה אועקת האמת, יגיד הקצין נדב פלטי חורש אחרי הקרב, דווקא אז, כמו באגדת הזאב זאב והכבשים, לא היו מוכנים. ציוד איחר להגיע, והחיילים, כשנעו להר, כבר היו אחרי 48 שעות ללא שינה. הטנקים נתקעו למטה. גוני הרניק, שהיה המפקד כל השנה וחצי לפני כן, היה בשיחרור. לא איתם.

גוני הרניק, שהיה אותו זמן עם הסמח"ט, שמע בקשר על קפלינסקי, לקח נגמש ונסע כמו משוגע ליחידתו הישנה, התהפך בדרך, נפצע קל והמשיך, הגיע לארנון, עלה על נגמש היחידה,הדליק אורות, התחיל להשליט סדר בקרב, לאסוף את הכלים.

כעבור יום בא בגין

בקשר שמעו פתאום את קולו, "קודקוד נוקם" אוסף את אפרוחיו הלוחמים. נכנס כאנשים בטחון מחורש. כוח שלפעמים מפיחים קולו של מפקד אהוב או מראהו. חוך כדי תנועה התערכו. זו בשיירה, עצרו, ירדו מהכלים, הלכו לקבוצת פקודות איתו.

במהירות התגבש מראה הקרב. הצפוי, חלוקת התפקידים, והחוליות, הרתק. עלו רגלית על הבופור. רצו לתעלות, נפתחה אש חזקה ובצדור הראשון נהרגו ירון זמיר ויוסי אליאל. ברתק נפגע ומת גיל בן עקיבא, אחר כך אביקם שרף ורז גוטרמן.

שלושים מחבלים להמו כמו מטורפים מתוך תעלות מבוצרות היטב. בסביבות עשר, שעתים וחצי אחר ראשית הקרב והתנועה, היה הבופור בידי גולני.

כבר לא היה שר בטחון. "שעתיים משעממות, עבר עלי כאילו לא הייתי שם, ניסיתי להסביר לו כמה הוא לא צודק והוא ניסה להסביר לי. נאמרו דברים סתמיים, כל כך לא לענין".

הרניק שלחה מכתב לבגין המסתגר וזה אף לא הועבר לו ע"י קרישאי. למה להטריד איש חולה, מסתגר, בענינים שהוא מנסה לשכוח. ההורים התחילו להפגש, הגיעו לפגישות אחת לשלושה חודשים, מעבר לזה כשמישהו בירושלים יכנס לרעיה או כשמישהו בעמק יכנס לאליאל, בכפר תבור. נעשו חברים טובים אחד של השני. אנשים שממילא יכלו להיות חברים טובים, קוראי ספרים, פתוחים, דעות פוליטיות מתונות.

האליאלים גרים בכפר תבור, בית כפרי דן קומתי, הסבא מראשוני הכפר היה ביסוד השומר, האבא אברהם איש חוק, עובד אדמה שיכול לו רצה להרים פרה ביד אחת כמו בשר על מסתה. הזמירים גרים בקיבוץ עין דור, האבא יהושע חרש את התלם הראשון שם, באו מאמריקה. בן עקיבא היו ממייסדי כפר יהושע, בית כמו בציורי ילדים, גג אדום, טרקטור, עץ אשכוליות. האחות של האב, גילת, שעל שמה נקרא גיל, נהרגה בדרך לסלע האדום. תמונתה תלויה עד היום בחדרה של רחל סבוראי שחזרה מהסלע האדום.

הגוטרמנים גרים בעוגן, הכביש הישן לחיפה, הסבא היה הר"ב האחרון בגטו ורשה, אב ניצול שואה. השרפים בבית ורע, בנעם של עמק הירדן, אביקם ואחיו גדלו במיקלטים, האח נהרג בתאונת עבודה בקיבוץ לפני מלחמת לבנון. סביב הבית סוכת גפן שנטע אביקם. כל פעם ישבו ששת ההורים בבית אחר.

עכשיו כשהם נפגשים, כל פעם מקליטים סיפור חיים של אחת המשפחות. כולן ביחד נותנות את הסיפור של ארץ ישראל. מלח הארץ הם. כולם מתפקדים טוב כלפי חוץ, לא לוקחים ימי מחלה מיותרים, אבל נאכלים מבפנים על ידי צערם. אחר חולה, אחר מתרגש יותר מדי. קמים בבוקר לעבודה. פה ושם אחים של המתים נסעו לחו"ל. כמו האחיות של ירון זמיר, אח של אביקם שרף.

ביום ראשון הקרוב יעלו לבית הקברות הצבאי, שש בערב ליד הכניסה להר הרצל. בהתפצלות, בתחילת בית הקברות, לוקחים את השביל השמאלי, אומרת רעיה הרניק בהוראות לכיוון קבר גולדה, ועל צלע ההר, חלקת לבנון 82 ליד חלקת סיני 56.

הו, הימים היפים!

אם לא ניקח בחשבון שערוריות פוליטיות, שצצות חרשות לבקרים – נכונו לנו עד לחגים הבאים – כשלושה חודשי מנוחה מחגים, ימי זכרון, והנצחות.

אינני זוכרות אורגיה כזו של קומ־מורציות, כמו בחודשים האחרונים. יום העצמאות. ויום השואה. ועשר שנים למהפך. ויום ירושלים. ויום טדי קולק. ויום מלחמת ששת הימים. ויום מלחמת הלבנון.

כל כלי התקשורת היו עסוקים בוכ־רונות, הערכות, פרשנויות, השלכות, סי־כומים, ותהיות בנוסח מה־נהיה־לנו. אי־פה טעינו. מה הפיך, מה בלתי הפיך.

די כבר עם הדינמיקה הקבוצתית הז־את.

נראה אותם

אם אומנם תתבצע תוכניתו של השר משה ארנס מהליכוד להחזרת עקורי ביר־עם ואיקרית לכפריהם, אחרי ארבעים שנות עוול – נראה איך יצביעו על כך בממשלה שרי העבודה, שמפלגתם היא שהנציחה את החרפה הזאת.

אונס קבוצתי

לשמוע את חברי מרכז מפלגת העבודה שבאו לאותה "ישיבת גיבוי" מוזרה, אפ־שר היה לחשוב שכולם נאנסו באונס קבוצתי. רבים רטננו: מי צריך את זה, בכלל? ובאו. ומנאנסים הפכו למציצנים.

עתה מתברר גם שהמזכ"ל, עוזי בר־עם, לא רצה בזה. פרס אנס אותו.

אפילו לגורבצ'וב לא עושים היום כנסים כאלה.

כך הם מדברים

לעומת העברית היפה והחוגגת בפיו של אבא אבן (לרגע, גרמה היה כי יחטוף שבץ או התקף לב לעינינו) היתה שפתם של שני המתנפלים עליו, רבין ופרס, נמוכה ובנאלית. מה שלא מצליח בשכ־נוע, ניתן לכסות בצעקות.

אפשר תמיד לסמוך על רבין שיספק לנו כשל־לשון. הוא צעק, באינטונאציה האופיינית שלו: סְמָמִנִים! (שווא וחטף תחת שני הממ"ים). כאשר הזכיר את שר הבטחון הצרפתי, שארל ארנו, שהתפטר בעקבות פרשת "גרינפילד" – תיקנו לו, גרינפיס! גרינפיס!

פרס, כשהוא לחוץ, תמיד צועק. עו־שים לי דיסקרדיטיזציה! קרא בוליום אדיר.

מצחיק לשמוע אותו מתעקש תמיד לקרוא לאותו ארגון שין.בית.כף. מפיו, זה נשמע כמו שין.קוף.ריש.

לעומת מנהיגינו, תענוג לשמוע רא־שי מועצות ערביים או את הופעתו הבל־תי נשכחת של עיזאת נאפסו בטלוויזיה. שפה נכונה, עשירה בדימויים. ואחותו, איזו רהיטות וקלות דיבור. בלי בוא נגיר, בוא נאמר. השפעת מסורת של דו־רות של קסם המלה המדוברת.

עקורי בירעם ואיקרית: ארבעים שנות חרפה

מאתיאס פאסיון

נחיתתו של מאתיאס רוסט בלב הככר האדומה, עם מטוס הצעצוע שלו, היא מסוג הדברים שסרטים נעשים ממנו.

קשה שלא ליהנות ולא לצחוק מן ההרפתקה הזאת של הנער הגרמני בן ה־19, שגרם לאדירה שבמעצמות, להיר־אות עם ביצה שפוכה על פניה. טוב לד־עת שעם מאזן האימה, יש גם מאזן מחד־לים מקוז בין שתי המעצמות.

כולנו יכולים לחייך, מטני שזה הס־חיים בהפי אנד, פחות או יותר. זה יכול היה להיות, כמובן, אחרת. אפשר גם לה־תבשם מן האירוניה שזה קרה בדיוק ביום חג לאומי לכבוד שומרי הגבול הסובייטים. ולשמוע שממש ברגע הנחיתה, נמ־צא בככר האדומה תייר עם מסרטה, שהנציח את המעמד.

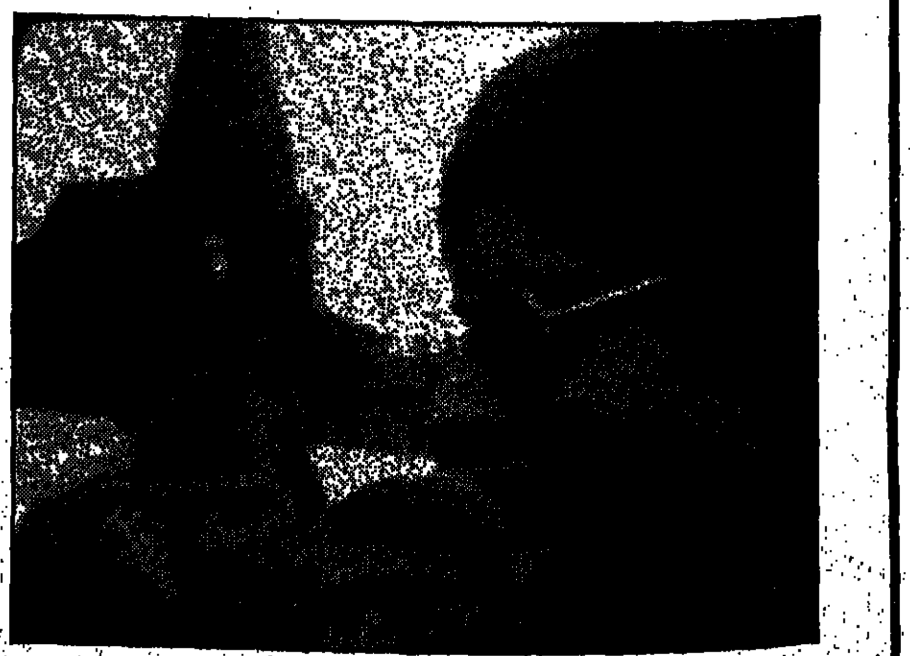

מתיאס רוסט בככר האדומה: סיפור מהסרטים

חסדים קטנים

לחשוב שכמעט החמצתי לראות את טוביה צפיר בקטע הפנטסטי שלו "חור־לה־הופהו", בסוף התוכנית "ממני", שאינני נוהגת לראות, ופתחתי רק ברגע האחרון!

הטלוויזיה חייבת להכריז מראש במודעות על צ'ופר כזה, תמורת כספי האגרה שלנו. כמה הנאות כבר יש לנו ממנה?

אגב, בעקבות בקשתי מן הלימודית להקרין מחרש "אדונים ומשרתים" ו"ידיד הבלים", הצטרפו אלי קוראים שביקשו להוסיף גם את "ההגדה לבית פורסייט" ו"תמורת ימים". אנא!

היו יפות ושיתקו!

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, כבר פתר, כנראה, את כל בעיות שוויון השכר והקידום לנשים במפעלים תעשייתיים – שהתפנה לשבת בראש השולחן כדי לב־חון את 16 המועמדות בתחרות "היפה בעבודה", הנערכת על ידי ירחון "רע־רים".

זה שהנשים נותנות יד לתחרות אידיוטית כזאת, בחסותם הארגונית של וע־די העובדים, שרובם גברים, כאילו ביקשו לומר בזאת, היו יפות ושיתקו – יתכן שאינן מודעות למגמה.

אולם מזכ"ל ההסתדרות בידוע, אוהב להיות פופולרי בכל המיגזרים. הוא מח־לה פניהם של רבנים. קובע מזוזות. למה שלא יתן יד גם למיבצע כזה של ידיד הבלים? שיהיה.

נסים ונפלאות

שומר פתאים ה'. לא עובר קיץ אחד מבלי שנקרא סיפורים אין ספור על תי־נוקות שנפלו ממרפסות או חלונות וניצ־לו. המקרה האחרון הוא של תינוקת מבּ־אר־שבע.

מה ששיגע אותי הוא שהאם אומרת אחרי הנס, שאין לה כסף להרכיב סורגים בית. בעלה שפוט, והיא וארבעת ילדיה חיים על קיצבה.

אך למה יהיה לה כן כסף?

לעשות חאפלה גדולה על קברו של הבבא־סאלי.

עם ישראל חי!

כל בוקר אני צוחקת מחדש, לשמע הדי־ווח של מסוק התחבורה, המודיע ברדיו שיש פקקי תנועה, כאשר "מתכנר" במ־סוק, מגיע לגשר ההלכה.

אם כבר חדרה ההלכה לתוך כל פי־נות חיינו, ואפילו הנציחו אותה ברחוב וגשר, אפשר להתנחם במחשבה, שנוס־עים עליה בשבת.

שנים אני גרה באותו אזור, ולא שמ־תי לב, או שמא זה חדש, לסימטה קטנה היוצאת מרחוב הירקון לפני רחוב שלו"ג – בשם עם ישראל חי!

קשה לי לדמיין שיש גשר הבריתחדשה במקום אחר בעולם, או רחוב האיסלאם, או סימטה שילטי בריטניה!

רובינשטיין אקסקלוסיב

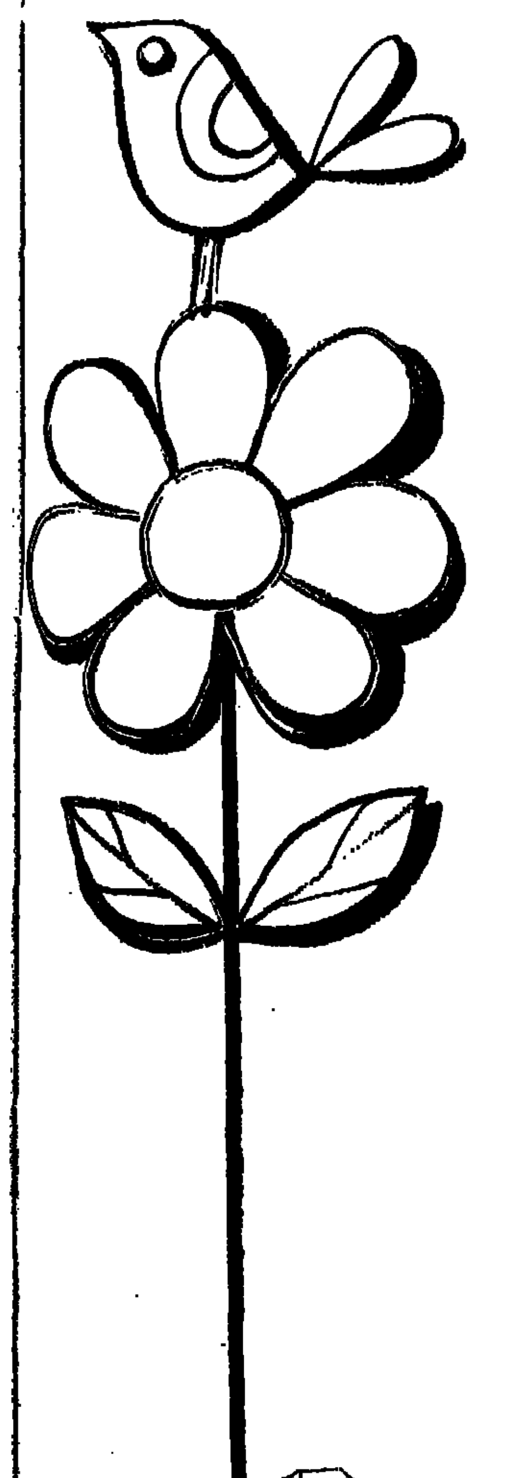

בלב אזור המגורים האקסקלוסיבי של נווה־אביבים, רחוב יהודה־הנשיא, בונה חברת רובינשטיין דירות 4 ו־5 חדרים ברובע מגורים ייחודי ומפואר.

סטנדרט גבוה ביותר

התיכנון והבנייה מצטיינים בסטנדרט גבוה המבטיח פינוק ורווחה ברמה בינלאומית:-
★ פתחי־אור גדולים ★ מרפסת לשיזוף ולגינון תלוי ★ קירות חיצוניים מיוחדים המבטיחים בידוד כפול, תרמי ואקוסטי ★ תריסים חשמליים ושיש סינתטי בחדר־המגורים ★ קרמיקה צבעונית ★ אינטרקום TV ★ מערכת אזעקה דירתית כולל הפעלה ספרתית וחיבור למוקד ★ חיבור חשמל תלת־פזי ועוד. קרקע פרטית.

מגורים עם פינוק

לובי מפואר במיוחד בכל בית־מגורים, שתי מעליות, חנייה תת־קרקעית, חדר כושר/התעמלות, אנטנת צלחת לוויינית, מחסנים דירתיים בקומת המרתף ועוד.
מיוחד! אפשרות לבניית פנים־הדירה לפי תוכנית של הדייר, בלי תוספת מחיר, כפוף למיגבלות ההנדסיות.

2/3 מהמחיר במסירת הדירה; או ב־12 תשלומים חודשיים בלי הצמדה ובלי ריבית!
לבחירתך אפשרויות תשלום נוספות ומיוחדות.

דירות חלום בנווה־אביבים ת״א

פרטים מלאים באתר הבנייה ובמשרדי החברה:
תל־אביב, רח׳ מקוה־ישראל 8, טל׳ 622621
ימי א׳, ד׳ בשעות 16-8; ימי ב׳, ה׳ בשעות 13-8, 19-16; ביום ג׳ בשעות 14-8; בימי ו׳ בשעות 13-8.

רובינשטיין
חברת הבנייה הפרטית הוותיקה והאמינה בישראל

מחליפי, כשיימצא, צריך להצטייד בהרבה חוש הומור

שגריר ישראל בוושינגטון, מאיר רוזן, נדהם מהדרך שבה הודיעו לו על ההחלטה לחזור הביתה ● בראיון פרידה ל„ידיעות אחרונות" הוא אומר: „אני בן 56 ונדמה לי, שאני עוד מסוגל לעשות כמה דברים במשרד החוץ"

*מאת **אראל גינאי**, שליחנו לוושינגטון*

צחוק ברגעים המתאימים – מימין לשמאל: יצחק שמיר, מאיר רוזן וג'ורג' שולץ

● **מאיר רוזן, נתבקשת לעזוב את תפקידך ב־1 ביוני. האם הבקשה הפתיעה אותך?**

כלל לא. הייתי צריך לעזוב את וושינגטון בקיץ זה, לאחר ארבע שנים. הופתעתי מהסגנון הבוטה, שבו מישהו ממינהלת המשרד הודיע לי על ההחלטה. אני חושב, שזו הפעם הראשונה בתולדות משרד החוץ שנעשה שימוש בסגנון מעליב כזה כלפי שגריר. כמובן, שאני גם מצטער שטרם נתקבלה החלטה על מחליפי. זוהי מישרה שאסור שתישאר פנויה זמן רב.

● **שר החוץ, שמעון פרס, ביקר כאן לא מזמן. האם העלית את הנושא בשיחות אתו?**

אמרתי לו בגילוי לב את אשר אני חושב על צורת ההודעה מירושלים. הוא אמר, שלא היה לו מושג על מכתב מסוג זה (בפועל היו שלושה מכתבים, כולם באותו סגנון) והוא הביע צער.

הוא גם הביע צער על כך, שלשגרירות לא הועברו מיסמכים הנוגעים למו"מ עם ירדן בעניין הוועידה הבינלאומית, מיסמכים שהוצגו לפני העתונאים בירושלים. מסירת מידע מפורט לעתונאים יותר מאשר לשגרירות – זוהי התפתחות חדשה בדיפלומטיה, תמוהה ומצערת כאחד.

● **ובכל זאת, אתה מבקש לחזור למשרד החוץ. שמעתי, שדחית הצעה לתפקיד מנכ"ל משרד המשפטים.**

נכנסתי לשירות החוץ ב־1953, ואני רואה במשרד את ביתי. מדוע אעזבנו? אינני חבר בשום מפלגה ושירתתי תחת ממשלות שונות.

אני שולל לחלוטין את הדעה, שלדיפלומט יכולה להיות עמדה רשמית ואילו בשיחות בלתי־רשמיות הוא יכול להביע דעה שונה לגמרי

הייתי קונסול כללי בניו־יורק בשנים 67־1961, יועץ משפטי במשרד החוץ בשנים 79־1971 והשתתפתי במו"מ לאחר מלחמת יום הכיפורים, בקילומטר ה־101, בוועידת ז'נבה, בשיחות על הסכמי ההפרדה עם קיסינג'ר ב־1975 (שבזכותן ארה"ב לא כוננה יחסים עם אש"ף), בכל השיחות על חוזה השלום עם מצרים.

בשמונה השנים שלאחר מכן הייתי שגריר, תחילה בפאריז ואחר בוושינגטון. אני בן 56 ונדמה לי, שאני עוד מסוגל לעשות כמה דברים במשרד החוץ.

● **באחת ממסיבות הפרידה שנערכו לכבודך, שמעתי סנטור אחד אומר לך: „די קשה לשרת ממשלה אחת, על אחת כמה וכמה שתי ממשלות, החלוקות ביניהן בעניינים חיוניים. אני מברך אותך שעמדת בכך". כיצד הצלחת?**

בכל זאת יש עניינים, ששתי המפלגות הגדולות תמימות דעים לגביהם. את הוועידה הבינלאומית, אנו מציגים באופן אובייקטיבי, כמיטב יכולתנו, ומניחים לבני־שיחנו להגיע למסקנותיהם. ואם שואלים אותי מהי השקפתי האישית, הרי בתור הלצה, אני מסתמך על התוספת החמישית לחוקת ארה"ב בדבר זכות השתיקה.

אני שולל לחלוטין את הדעה, שלדיפלומט יכולה להיות עמדה רשמית ואילו בשיחות בלתי־רשמיות הוא יכול להביע דעה שונה לגמרי. זה לא הוגן. אם אתה מייצג את ארצך, שמור לעצמך את דעותיך הפרטיות.

אני גם שולל לחלוטין הדלפת מידע חסוי. אולי זו הסיבה, שכמה מעמיתיך אינם אוהבים אותי ופועלים נגדי. אינני מספק להם סקופים ואני אומר להם באורח פרטי מה שאני אומר גם בפומבי.

היו לי קשיים לא מעטים. למשל, לא היה קל לייצג את ישראל בצרפת בימי נשיאותו של ז'יסקאר־ד'אסטן, כאשר צרפת התכוננה להזמין את ערפאת וכל הדיפלומטיה שלה היתה פרו־ערבית; או להיות בפאריז בימי מלחמת לבנון; גם לשהות בוושינגטון בימי פרשת פולארד ופרשת איראן־קונטראס, זה לא היה תענוג גדול. אני יכול להבטיחך גם, שלא הייתי מוכן לחלוטין להפתעות אלו. (מאיר רוזן לא אמר זאת במפורש, אך אני יודע, כיצד נדהם נוכח העובדה, שלמרות שגם הוא וגם סגנו אליקים רובינשטיין הם בעלי השכלה משפטית, ישראל שלחה אחרים, כדי לטפל בפרשת פולארד, ולא תמיד בצורה הטובה ביותר).

גם בחודשים האחרונים היה עלי לטפל בעניינים חשובים רבים, כגון מניעת עדותו של דוד קמחי לפני חבר המושבעים. עבדתי קשה מאוד, אבל זה היה שווה את המאמץ.

● **מה היו ההישגים העיקריים בשנות כהונתך?**

היו הישגים לרוב, אם־כי, כמובן, אינני זוקף אותם לזכותי הבלעדית. אני רק תרמתי במידה זו או אחרת להשגתם. מכל מקום, יש להם מישקל במעמדה של מדינת ישראל: ההסכם בדבר שיתוף־פעולה איסטראטגי, שחשיבותו גוברת מדי יום; ההסכם בדבר אזור־הסחר החופשי; השתתפותה של ישראל בפרוייקט מלחמת הכוכבים, שתוצאותיה החיוביות לישראל ייראו לעין בקרוב; המענק המיוחד בסך 1.5 מיליארד דולר, שבעזרתו שמנו קץ לאינפלציה; ההסכם בדבר הקמת משדרי „קול אמריקה" בנגב.

היו גם הישגים אחרים, בעלי מימד אנושי יותר, כמו למשל שיכנועו של סגן הנשיא בוש, בעת ביקור בביתו באחת השבתות, לסייע לנו להעלאת יהודי אתיופיה. אמרתי לו, שאנו מאמינים, כי המציל נפש אחת, כאילו הביא גאולה לעולם. ואין עלינו לשכוח את עזרתם של האמריקנים לעולם.

● **ומה בעניין יהודי בריה"מ?**

פגשתי מספר פעמים את השגריר הסובייטי אנאטולי דוברינין וגם את יורשו. דוברינין הוא

העתונאים אינם אוהבים אותי: לא סיפקתי להם סקופים ואני אומר להם באורח פרטי מה שאני אומר גם בפומבי

אישיות חמה ומרשימה מאוד. הוא גם משוכנע, שיש לעשות דבר־מה למען יהודי־בריה"מ, אם אכן מעוניינת מוסקבה בשיפור יחסיה עם ארה"ב. שוחחתי אתו לא רק על הגירת יהודים, אלא גם על היחסים בין שתי מדינותינו ועל הדרכים לכינון שלום במזרח התיכון. השפעתו בולטת לעין במדיניותו החדשה של גורבצ'וב בכל הנוגע לאזורנו. אולם עלי לומר, כי גם אם היו לי יותר מגעים עם דיפלומטים סובייטיים, מאשר לכל נציג ישראלי בכל מקום שהוא, פעם אחת בכל זאת הופתעתי...

● **מתי זה קרה?**

הייתי בקבלת פנים, שבה נכחו גם כמה שגרירים מזרח־אירופיים. לפתע ניגש אלי חבר קונגרס שנבחר לא מכבר (אינני רוצה לנקוב בשמו) ואמר לי בקול משרל מאוד: עליכם לעשות דבר־מה למען יהודי בריה"מ. אנו הרי עושים כמיטב יכולתנו, עניתי. ברור שהופתעתי. הוא המשיך: לא די במה שאתם עושים למענם. בקיצור, לאחר כמה רגעים מביכים התברר, כי אותו אדם טעה בזהותי וחשב שאני אחד מן השגרירים המזרח־אירופיים.

● **גם אני התרשמתי, באיזו מידה בעייה זו מעסיקה את המיינאים בוושינגטון.**

זה נכון. סדר הפסח שערך שר החוץ שולץ עם מסורבי־עלייה במוסקבה הוא חזיון בלתי נשכח בעיני. בעניין זה יש לי כמה עצות למחליפי – אני מקווה, שביום מן הימים הוא יימצא – עליו להרגיש תמיד את היותו יהודי. זה לא רק יקרב אותו אל יהודי ארה"ב, אלא גם ייצור קשרים הדוקים יותר בינו ובין לא־יהודים. עליו לנסות לייצג לא רק את ישראל, אלא את העם היהודי כולו, ובכללם אלה שניספו בשואה.

(המשך בעמוד 18)

ישרוטל מציגה שיטת נופש חדשה:

ביג דיל באילת

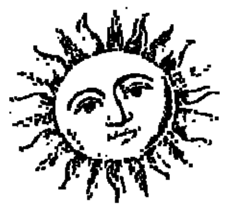

4 ימים 3 לילות
בין ה־8.6-11.6.87
או בין ה־15.6-18.6.87
ב־**129** ש"ח
כולל הסעות הלוך ושוב באוטובוס ממוזג!

מה זה "ביג דיל"?
אתה משלם מחיר מציאה עבור נופש מושלם ואנו בוחרים עבורך את המלון: "המלך שלמה" או "הלגונה החדשה", או מלון "ספורט", או מלון "סט.טרופז". חיוג כבר עכשיו והבטח את מקומך.

באחד ממלונות ישרוטל באילת:

במלון המלך שלמה		במלון הלגונה החדשה		במלון ספורט		במלון סט. טרופז
הגדול במלונות הנופש בישראל. שפע של פעילויות באווירה בינלאומית	או	הלגונה במתכונתה החדשה, הנעימה והאלגנטית, ברמה הגבוהה של ישרוטל.	או	החדיש והחוסס. שפע פעילויות בריאות וספורט. אווירה צעירה והרבה כיופים.	או	מלון החוף של ישרוטל, עם גישה ישירה לים אווירה נעימה ומטבח מעולה.

כיצד נרשמים?
מחייגים בכל יום עד 19:00 וביום ו' עד 15:00 למחלקת ההזמנות של ישרוטל:
03-664252-5
או אצל סוכן הנסיעות שלך.

למי שאוהב לטוס:
ניתן להזמין "ביג דיל" עם טיסה הלוך ושוב בארקיע בתוספת 100 ש"ח בלבד.

3 תשלומים נוחים
לבעלי כרטיסי ויזה, ישראכרט ודיינרס - 3 תשלומים דולריים שווים: 1/3 בהזמנה, 1/3 30 יום אחרית, ו־1/3 60 יום לאחר ההזמנה. התשלומים צמודים לשער הדולר היציג ביום התשלום.

לידיעתך:
• המחיר לאדם בחדר זוגי על בסיס לינה וארוחת בוקר.
• תוספת לחדר ליחיד.
• ילד עד גיל 12 בחדר הורים • 50% הנחה (עבור לינה וארוחת בוקר).
• בתוספת של 58 ש"ח בלבד אפשרי • פנסיון לתקופת התופשה.

ישרוטל
ניהול מלונות בע"מ
בית התעשיינים, רח' המרד 29 ת"א 68125

20 שוטרים בעקבות גרם הירואין אחד

מפכ"ל המשטרה הכריז על שנת 87 כשנת הלוחמה בסמים ● מדובר במלחמה חסרת תכלית. במקרה הטוב, לוכדים כמה גרמים של סמים קשים. במקרה הרע, אפילו לא זה ● דוגמה: במשך 3 חודשים עסקו מאות אנשי משטרה במבצע מיוחד, שהביא ללכידת כ־60 גרם קוקאין וכ־5 גרם הירואין. באותו פרק זמן בוצעו ברחבי הארץ 8,500 התפרצויות לדירות. רק 7.6% מן הפריצות פוענחו

מאת דני שדה

ב־31 באוגוסט 1986, בשעות הצהריים, ישבו 12 בלשים ממיחלק הסמים של תל־אביב במארבים ביפו, באזור המכונה „פרדס אבו סייף". הבלשים עקבו אחרי סחר ער בסמים מסוכנים שהתנהל מתחנה המופעלת על פי החשד, על ידי בני משפחת אבו סייף, ובעיקר כמאל ורמוי. היה חם: היתושים והברחשים הפכו את השהייה במארב לבלתי נסבלת. אבל הבלשים התנחמו במחשבה על ההצלחות שצופן להם המשך היום.

ואומנם, סמוך לשעה אחת בצהריים הבחינו פקד דני ברקוביץ, סמל־שני רונן צייגר ורב סמל אלכס אלכסנדר בצעיר הקרב למקום. בעזרת המשקפות הם ראו כיצד מוסר הצעיר לאחר מבני משפחת אבו סייף כסף, ומקבל בתמורה שקית קטנה.

מיד כשביקש הצעיר לעזוב את המקום, תפסו אותו הבלשים. בחיפוש על גופו מצאו מנת הירואין במשקל של 0.1097 גרם נטו, שאותה רכש תמורת 50 ש"ח. ניידת משטרה לקחה אותו אחר כבוד למטה היחידה המרכזית בתל־אביב, שם נגבתה ממנו עדות, והוא הואשם באחזקת סם מסוכן ללא היתר.

באותו יום המשיכו 12 בלשי מיחלק הסמים של היחידה המרכזית בתל־אביב בתצפיות על הבית מספר 5 ברחוב המחרוזת ביפו. הם הבחינו בעליזה ג'נה שהגיעה למקום ורכשה תמורת חמישים ש"ח 0.0924 גרם הירואין, באברהם רבוח, שרכש שתי מנות הירואין במשקל של 0.1467 גרם נטו, וכן בדוד פרץ שרכש מנת הירואין במשקל 0.44 גרם נטו. הוא שילם תמורתה 160 שקלים.

השלל הגדול

שללם של הבלשים באותו יום, היה גדול יחסית. הם תפסו שישה נרקומנים, וכן הירואין במשקל כולל של 0.9598 גרם נטו, בסך הכל – כמעט גרם שלם של הירואין.

לצורך תפיסת הסם הועסקו כחמישה עשר בלשים ואנשי מעבדה. לצורך הכנת הדו"חות, ומאוחר יותר כתבי האישום, עלה מספר של העוסקים ב„פרשה" לכעשרים.

בנוסף לכך השתמשה המשטרה בכלי רכב וב„אמצעים מתוחכמים", הפעילה את יחידת המודיעין של מחוז תל־אביב, והוציאה עוד אי אלו עזרים כדי להביא להצלחת המבצע.

מפכ"ל המשטרה, רב־ניצב דוד קראוס, הכריז על שנת 1987 כשנת מלחמה בסמים. אומנם בכל שנה נלחמת המשטרה בסמים (ללא הצלחה יתרה), אולם השנה היא החליטה להעניק למלחמה בסמים עדיפות עליונה.

הסיבה: בשנת 1986 היתה עלייה של כ־18 אחוזים בתיקים פליליים שנפתחו בגין סחר בסמים מסוכנים – כך על פי הדו"ח המשטרתי.

בעבירות סמים אין מתלוננים

אבל הנתון הזה מטעה: בעבירות סמים אין מתלוננים. משום כך, אחוזי הגילויים, כמו גם העלייה או הירידה באחוזים אלו, משקפים רק את הפעילות המשטרתית, ולא את הפעילות העבריינית. העלייה במספר תיקי החקירה שנפתחו, כפי שמתארת המשטרה בדו"ח השנתי, משקפת גם עובדה נוספת: לחלק גדול מעברייני הסמים נפתח יותר מתיק אחד בשנה: אין זה אומר שיש יותר עברייני סמים.

המשטרה מתכוונת השנה להגביר את השימוש בסוכנים סמויים לצורך ביום עיסקות סמים, לתצפת תחנות סמים מוכרות, להפעיל את כל הקשרים בחו"ל כדי לגלות כוונות לייבא סמים לישראל, ולהציב נציג מיוחד של המשטרה באירופה. נציג זה יועסק בתאום הקשר עם מיחלקי סמים בארצות השונות.

לפני כחצי שנה ערכה המשטרה פשיטה על סוחרי סמים באזור תל־אביב. שם הקוד של המבצע היה „אוהלי תורה", והוא בא לסכם פעילות של כשלושה חודשים של הסוכן המשטרתי הסמוי, עמי בן יהודה.

טבלת הגילויים של המשטרה בשנת 1986

סוג העבירה	מספר התיקים שנפתחו	אחוז הגילויים
התפרצות לבית עסק או מוסד	16,184	13.1
התפרצות לבית דירה	30,652	7.6
גניבה מתוך רכב או גניבת חלקי רכב	48,153	3.7
גניבת אופניים	5,507	3.7
גניבות אחרות	35,209	15.1
גניבות חקלאיות	1,653	21.3

שלא לקלקל את השימחה

על המבצע שמרו במשטרה בסוד. מוקדם בבוקר הגיעו לתוקת היציאה גם שר המשטרה והמפכ"ל. המשטרה לא רצתה לקלקל את השימחה, וביקשה שלא יגיעו עיתונאים. למרות זאת, היה מי שדאג להזמין צלם, כדי שיוכל להנציח תמונות של השר עם ה„סוחרים".

במהלך המבצע המוצלח לכדו בלשי המשטרה 26 אנשים שהוגדרו על ידי המשטרה כסוחרי סמים, ונגד כולם הוגשו כתבי אישום. תוך כדי משפטיהם של הסוחרים הגדולים, נפטר הסוכן המשטרתי. נתיחת הגופה הצביעה על כך שהוא נטל מנת יתר של סם.

עם מותו נאלצה פרקליטות המחוז לבטל חלק מכתבי האישום שהוגשו נגד הסוחרים שלכד. כמה נאשמים שמשפטם הסתיים נידונו לתקופות מאסר קצרות.

אבל, עיון בכתבי האישום מעורר מספר שאלות תמוהות על סדרי העדיפויות של המשטרה: משישה כתבי אישום שהוגשו נגד הסוחרים – ואשר לקחנו כמידגם מיקרי – מתברר כי במהלך שלושת החודשים שבהם הופעל עמי בן יהודה בקרב סוחרי הסמים הוא רכש מהם, ביוזמתו ובהוראת מפעיליו, תוך ביום העיסקאות: 1.2 גרם של הירואין וכ־13 גרם קוקאין. בהנחה שגם אצל שאר ה„סוחרים" רכש הסוכן־משטרתי־חשאי כמות דומה, הרי שעמי בן יהודה הביא לתפיסה של כששים גרם קוקאין וכחמישה גרם הירואין.

במהלך שלושה חודשים אלו, עד ליום מותו, קיבל עמי בן יהודה משכורת מהמשטרה, התגורר בדירה משטרתית, ונהנה מהחזר הוצאות בעת פעילותו כסוכן מוסווה. כן הקציבה המשטרה משאבים להצלחת המבצע, שבו השתתפו מאות אנשי משטרה ומשמר הגבול.

מחקר מצביע על ליקוי בתפיסה

באותם שלושה חודשים שעמי בן יהודה הביא ללכידת 26 סוחרי הסמים, אשר כאמור חלק מהם שוחררו בעקבות מותו, ואחרים קיבלו עונשים מצחיקים – בוצע ברחבי הארץ מספר לא מבוטל של פשעים.

לדוגמה: 4,000 התפרצויות לבתי עסק, 8,500 התפרצויות לבתי דירה, 13,000 מקרים של גניבות מכלי רכב, ועוד כתשעת אלפים עבירות גניבה אחרות. באותה תקופה היו גם כארבעת אלפים מקרים של גרימת נזק בזדון לרכוש, נגנבו אלף ושש מאות זוגות אופניים, והיו כשלוש מאות מקרים של גניבות חקלאיות.

המשטרה לא הצליחה להתמודד עם מקרים אלו, והדו"ח השנתי שלה מלמד, כי אחוז הגילויים בעבירות אלו הגיע, בממוצע שנתי, לכ־13 אחוזים. זאת כאשר בסעיפים כמו התפרצות לדירות אחוז הגילויים הוא 7.6 אחוזים, ואילו בגניבות מכלי רכב הגיע אחוז הגילויים ל־3.7 אחוזים בלבד.

לפני מספר שבועות סיימו קרימינולגים באוניברסיטת קולומביה בארצות־הברית מחקר המצביע על ליקוי בתפיסת המשטרה לגבי הלוחמה בסמים.

המשטרה, לטענת החוקרים, מקציבה סכומים אדירים למלחמה בסמים, זאת בשעה שעבירות הסמים הינן עבירות שהשפעתן היא רק על חלק מיזערי יחסית באוכלוסיה. (בישראל, למשל, מהווים המשתמשים בסמים כ־0.1 אחוזים מהאוכלוסיה). רוב המשתמשים בסמים הם נרקומנים שאין כל סיכוי לגמילתם, ואלה ימשיכו למצוא את הסם הדרוש להם על אף מבצעי הראווה של המשטרה, ולמרות המלחמה שהכריז עליהם המפכ"ל.

מחיר הסמים הקשים הרקיע שחקים

אלא מה? טוענים אותם חוקרים: בעקבות המבצעים של המשטרה נוצרו תקופות יובש בשווקי הסמים. יובש גורם לעליית מחירים תלולה. מחיר הסמים הקשים הרקיע שחקים, וכתוצאה ממנו קשה למשתמשים (הכוונה לנרקומנים) להשיג את הסם.

כיצד, בכל זאת, מצליחים להשיג את הסם? פורצים לבתים, פורצים לבתי עסק, פורצים למכוניות ותוקפים קשישים ברחוב. כל זאת כדי להשיג את עשרות הדולרים הדרושים לרכישת מנת הסם הנכספת.

המשטרה הצליחה, אולי, לעצור כמה נתיבי סמים, אבל מיד נפתחו נתיבים חדשים. מה שהמשטרה לא הצליחה לעשות, הוא להגן על הציבור. המלחמה בסמים שהכריזה המשטרה, תוך הקצעת משאבים אדירים, ללא כל פרופורציה – כדי ללכוד כמה סוחרי סמים העסוקים בעיקר בינם לבין עצמם – הביאה לכך שהיום כמעט ולא רואים שוטרים ברחוב.

הנרקומנים, לעומת זאת – שהחלו פושטים על הבתים כדי להשיג כסף לרכישת סמים – הפכו את בתינו למבצרים. דלתות פלדה, סורגים, כלי נשק, מערכות אזעקה ואפילו משטרות פרטיות, הם תוצאה ישירה לאי יכולת המשטרה להגן על הציבור.

המשטרה: מוכנים להגיב – אבל לא לציטוט

לאור הכרזתו של המפכ"ל, כי שנת 1987 תהיה שנת המלחמה בסמים, ביקש „ידיעות אחרונות" לדעת כמה כסף ואילו משאבים מוציאה המשטרה לצורך מלחמה זו, ואיזה אחוז מתקציב המשטרה מוקדש למטרה זו.

דובר המשטרה, סנ"צ עדי גונן, מסר כי מסירת נתונים אלו עלולה לפגוע בעבודת המשטרה, וכי המפכ"ל וראש ענף המודיעין במטה הארצי, מוכנים למסור נתון זה „שלא לציטוט".

יחד עם זאת מסביר המפכ"ל, כי „בתחום עבירות הסמים חלה בשנת 1986 עלייה של 18 אחוזים בתיקי השימוש והסחר בסמים, ויש בעלייה זו בכמות התיקים כדי להצביע על העדיפות שקבעה המשטרה לטיפול בנושא זה, ולשקף את הפעילות היזומה של המשטרה בשל היות עבירות אלה עבירות חשיפה (ללא מתלוננים)".

מאות אלפי המקרים בשנה של פגיעה ברכוש הציבור (גניבה, פריצה, גרימת נזק וכו') נשארים ללא מענה, כאשר המשטרה ממשיכה לבצע פעולות ראווה של תפיסת סוחרי סמים. רובם המכריע של כתבי האישום נגרם בהיכל המשפט בתל־אביב, מלמד כי במקרה הטוב החזיקו בידם כמה גרמים של סמים קשים. במקרה הגרוע, אפילו זה לא.

בדו"ח השנתי שהוגש לא מכבר לשר המשטרה כותב המפכ"ל, דוד קראוס, כי המשטרה תגביר בשנה הקרובה את הפעילות היזומה ללוחמה בסמים.

„הקיצוץ במשאבים הקיימים", כותב המפכ"ל, „יחייב את משטרת ישראל לשנות את סדרי עדיפויותיה תוך הצטמצמות למשימות נבחרות, דבר שיגביל את יכולתה לפעול להעלאת רמת איכות החיים במדינה ורמת השירות לאזרח".

שנת 1987, אליבא דמפכ"ל המשטרה, לא תהיה שונה מקודמתה. יתפסו עוד כמה גרמים של סמים, והאזרחים יצטרכו להשקיע יותר כסף בסורגים ובאבטחה פרטית.

תצלומי ארכיון. מימין: סוכן משטרתי עמי בן־יהודה יוצא לפעולה. משמאל: בלשי מיחלק הסמים בת"א שוקלים מנות סם. הגנבים ימשיכו לחגוג

מהיום אנחנו עובדים ביחד

סולכור טרקטורים | טרקטורים ומיכון

החל מחג השבועות 87' -
סולכור טרקטורים וחברת טרקטורים ומיכון בע"מ
פועלות במשותף.
עוצמה של שתי חברות, ההופכות ביחד
לכח מוביל בענף הציוד והמיכון החקלאי בישראל.
סולכור טרקטורים ומיכון - שם אחד, עוצמה אחת
עם אמינות ומוניטין.

סולכור טרקטורים ומיכון
הקבוצה בנר סחר החטיבה למסחר

משרד ראשי: רח' הברזל 24, רמת-החייל ת"א. 69710 טל' 495693/4/5

לקרוא לדברים בשמם

גאולה כהן

טובלים ושרץ בידם

זה כמעט ולא קורה לי – אבל הפעם הייתי כולי אבא אבן.

זה לאו דווקא ב„אשמתו" – זה דווקא באשמתם של אלה מראשי מפלגתו, שבעוד הם מנפנפים ברמה בדגל הדמוקרטיה וחופש הדיבור ביקשו „לנפנף" משורותיהם אחד שחטא ב... חופש המצפון.

■ ■ ■

מן הראוי שאודה כבר עכשיו, שקול המצפון שלי, גם בפרשת פולארד, אינו משדר בדיוק על גל אחד עם זה של אבא אבן – אבל, אם בגילויי טוטליטריזם וחוסר סובלנות עסקינן – האם יורשה לי להסב את לבו של אבא אבן לכך, שאלו נתגלו באחרונה במפלגתו, המערך, גם במישור החשיבה והעשיה המדינית:

הפחד הזה שאחז היום לא מעט מחברי סיעת המערך מלהביע בפומבי מלה אחת של ביקורת או הסתייגות מהמהלכים של פרס בפרשת הוועידה הבינלאומית, למשל, אותה כפה גם על חברי תנועתו הר כגיגית, –

ההתיישרות הזו, כאיש אחר אחרי האיש האחר, וזאת כאשר סוד גלוי הוא שיש היום יותר מאחד במערך שחושב שהאיש הזה גם התחלק אי־פה, התעקם אי־שם, –

אלו צריכים יותר מאשר להדאיג כל מי ומי במערך, שממשיך לחשוב שהוא חבר עדיין במפלגה דמוקרטית נאורה.

ולא, לא מדובר פה על חופש הצבעה – כולנו יודעים את הסיסמה: אחדות המעשה מחייבת! אבל מה קרה לחצי הראשון של הסיסמה? מה קרה לו, לחופש הדעה? לאן הוא נעלם־יוק? כיצד הוא נאלם־דום?

...מי זוכר, דרך אגב, שהיה היתה אי פעם במערך גם קבוצת חברים, עליה השלום, שרגלה כא"י השלמה?

■ ■ ■

בימי חג מתן־תורה אלה, השבים ומאזכרים למי ששכח, שאצלנו, בני ישראל, לא איש ירד מן השמים אלא תורה – אני שבה ונזכרת כמה קוממה, ולפעמים גם החרידה אותי, בזמנו, אותה הליכה בעיניים עצומות – ולוא גם מעוצם־אהבה – של תנועה שלמה בישראל, אחרי מנהיגה מנחם בגין, –

ובכל זאת – וגם למען הצדק ההיסטורי:

כשהוצגו בכנסת הסכמי קמפ־דיוויד, ואני, שראיתי ורואה בהם הסכמי נסיגה הרי־אסון, קמתי וקראתי מן הדוכן לראש ממשלת ישראל, מנחם בגין, להתפטר – הייתי אז ח"כ מן המנין בסיעת חרות, שבגין עמד בראשה, ושאיש מתכריה לא קרא אז לעברי קריאה ולא מחה כנגדי מחאה; יתר על כן – לא הייתי יחידה: בהצבעה על הסכמים אלה הרימו את ידם „נגד" לא מעט ח"כים של תנועת החרות, תנועה שהוקעה ע"י יריביה מן השמאל כחשוכה, כטוטליטרית, ומה לא.

וכשחזרתי על הקריאה להתפטרותו של בגין גם מעל בימת ועידת החרות במצודת זאב – מי שקם להגן על זכותי להביע את דעתי כנגד המפריעים לי היה לא אחר ממנחם בגין, שהוקע ע"י יריביו מהשמאל כפאשיסט, כדיקטאטור, ומה לא.

■ ■ ■

צביעות היא צביעות היא צביעות, גם אם תטביל אותה במקווה שלוש פעמים ביום.

חברי ואני; איפוא, אלה שבשל דיעותיהם חזו על בשרם את מסורת ההחרמות של מפא"י ההיסטורית המתנשאת ושל מחנה השמאל השונא, אלה ששנים רבות סבלו מכל צורות הדיכוי של חופש הדעה וחופש ההבעה – אנחנו לא הופתענו היום, כאחרים, מגילויי הטוטליטריות שנחשפו במערך גם לעין הטלוויזיה: אבל אם היה בכל זאת משהו שהדהים גם אותנו היתה זאת העובדה שה„קורבנות" הפעם לא היו יריבים מבחוץ אלא חברים מבית, ולא רק בגלל חופש דיעה, אלא גם בגלל חופש מצפון.

■ ■ ■

בסולם המדיני־ציוני של המערך כבר מזמן חל מהפך, ומה שהיה פעם למעלה הוא היום למטה; אלא שכך קרה למערך היום גם בסולם הערכי־מוסרי שלו.

לשמוח? חלילה לי; מעולם, וגם היום לא ידעתי את טעמה של שמחה לאיד, מה גם שכולנו במעגל גורל אחד.

אבל לקוות, רק לקוות, שהחלום הזה יפקח את עיני הטובים שבמערך לעשות חשבון נפש כולל – זאת איש לא יוכל למנוע ממני – אפילו לא אבא אבן.

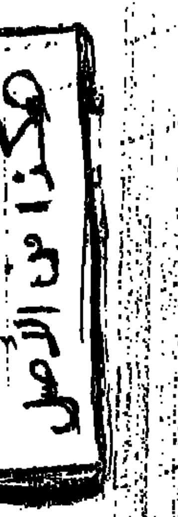

ד"ר ישראל אלדד

שברי שני הלוחות

(בין כ"ח באייר ל־6 ביוני)

לוחות ושברי לוחות מונחים בארון (חז"ל)

לפני שבוע חגגנו עשרים שנות שחרור ירושלים, והוא כ"ח באייר לפי הלוח העברי. היום מזכירים – אם כהוגג בממוגג – עשרים שנה למלחמת ששת הימים, על פי 6 ביוני.

שני תאריכים על פני שני לוחות. כאילו בשתי מלחמות ולא באחת מדובר, כמו שתי "ממשלות" בממשלה האחרונה ושתי הוועדות לחקר פלארד ולחקר שב"כ, אולי מאז שני גויים המתרוצצים בבטנה של אמנו רבקה, אילו לפחות שני יהודים היו...

מבוכת הלוח היא ביטוי נוסף ואופייני לסכיזופרניה, לכפל מקורותיהן של הציונות ומדינת ישראל. המקור האחד, כולו משלנו, בעומק כיסופינו לשיבת ציון, לגאולה; והמקור השני כולו משל הגויים, הפרעונים ממצרים ועד הנה, מחניקים או מגרשים, בין כה ובין כה, כופים עלינו ציונות, שיבה, מדינה. הן גם התורה כמו נכפתה עלינו, הר כגיגית, כידוע.

ואף שיש להעדיף שיבת ציון לשמה, מתוך אידיאליזם, אך חז"ל הטיבו להבין בפסיכולוגיה ובסוציולוגיה, ותפשו שגם יצר הרע יכול להיות טוב מאוד. כלי יצר הרע אין אדם נושא אשה, אינו בונה בית, על כן גם ניסחו ש"מתוך שלא לשמה, בא לשמה". ויש דוגמאות להיפוכו של תהליך: מתוך לשמה בא... שלא־לשמה. התחלה אידיאליסטית, המשכה וסופה מטריאליסטית, קריירייסטית. הלא המה שברי לוחות למיניהם. לוחות למיניהם, שברים למיניהם. והכל מונח באותו ארון. גם שברי ארץ ישראל, או שינוי שמה או שם חלקה, ל..פלשתין.

■■■

עצם השימוש בלוח הנוצרי אין בו אסון, מה עוד שה"נצרות" שבו (שנת הלידה המשוערת של משיחם), איבדה מזמן טעמה והלוח נוהג בהרבה ארצות תבל לאו דווקא נוצרי, בעוד שהחדשים הם לפי לוח רומאי, שוודאי שכללי הוא ואסטרונומי.

והרי גם בישראל הקדום, ימי בית שני, הונהגה ספירה למניין השטרות, והוא לפי לוח יווני, כיבוש אלכסנדר מוקדון, שמטעם המלכות הונהגו בו תאריכים בשטרות. על כן מוצדק השימוש בלוח האזרחי, בבנקאות, שהיום הוא עניין בינארצי בינלאומי.

לעומת זאת, אין צידוק בשימוש בלוח זר, בעניינים שעיקרם הוא שלנו. את ה־29 בנובמבר, יום החלטת האו"ם על חלוקת הארץ, שבצורה מגוחכת מתקרא ומתכתב אצלנו שעטנזית: כ"ט בנובמבר, במקום כראוי 29 בנובמבר, תאריך זה אני "מפרגן" במלואו ללוח הגויים.

אולם, וייזכר בנושא זה לברכה דוד בן־גוריון, שגילה חוש היסטורי עמוק, כאשר קבע כיום העצמאות לא את ה־15 במאי, כי אם את ה' באייר תש"ח. על דרך זו, אם כי לא מכוח החלטת מנהיג בעל חוש היסטורי, כי אם מכוח מנהיגות רוחנית יונקת משורשי אומה, נקבע כ"ח באייר, יום שחרור ירושלים, כיום חג, ולא נקבע דבר בלוח ה־6 ביוני, יום פרוץ מלחמת ששת הימים, או יום סיומה.

ירושלים גברה על ההיסוסים. העם – גם חלקיו המסתייגים, לפעמים עדי שנאה עצמית פאתולוגית – לכל מה שריח יהדות עולה ממנו, כגון הלוח העברי, קיבל את הכ"ח באייר כיום חגה של העיר, והוא חגו של העם.

■■■

מלחמת ששת הימים, על כל פנים זו שבסיני ובגולן, נכפתה מכוח האימה של צבאות ערב שנקבצו לחסלנו. זו היתה גם פסיכולוגיית מלחמת ישע. אין פירושו של דבר, שסיני או הגולן אינם חלקי ארץ ישראל, גם אם לא נכללו במפת המנדט הבריטי המקרי למדי וקווים קודמים, מאבקי אנגליה–צרפת, מדיניות אימפריאלית בריטית ועוד).

לא יתכן שעם יתקוף שכנו, יובס, ולא ישלם את המחיר הטריטוריאלי. לא יתכן שכל האופציות פתוחות לפניו. מנסה להשמיד ולכבוש. יצליח – מה טוב; ולא – יקבל בחזרה. גם שיקול זה, המקובל בעולם מאז ומתמיד (ראה מה שארע לגרמניה במלה"ע השנייה), בנוסף לטיעונים ההיסטוריים על גבולות הארץ, די היה בו כדי למנוע כל אפשרות וצידוק של נסיגה.

כל זה הוא מיותר לגבי יהודה ושומרון וירושלים. גם אם לכאורה, שחרורם גם הוא כמו נכפה, פזיזותו של חוסיין להצטרף למצרים ולסוריה התוקפים, זה היה שחרור ממש, שהרי אלה לא סתם חלקי הארץ, כי אם היסטורית וטופוגרפית – עיקרה.

לא שוחררו בתש"ח מטעמים ידועים, צודקים או לא צודקים, אך נשארו בתודעה תמיד כארץ ישראל. הא כיצד, אם כן, ייתכן לדבר על נסיגה משם? מה זכות היסטורית לנו לתל־אביב, אם אינה ישומה על חברון? באים ואומרים לך: אמת ונכון וגם קידוש אבל... דמוגרפיה.

צבועים שכמותכם! אם דמוגרפיה היא סיבת נטישה, למה ויתרנו על סיני שהוא ריק והוא יפה והוא עשיר, ערובה לעצמאות כלכלית, ערובה לבטחון, ערובה לעוצמה וגורם בינלאומי לבעלי ברית, ואין שם אוכלוסייה "כבושה" "מרוכאת"?

או אז, אתם שולפים את הנימוק: היסטוריה... היסטורית סיני לא היה "שלנו". צבועים כפל כפליים! אם היסטוריה היא טעם, איך ניסוג מיהודה ושומרון? עם בריא בלבו ושכלו אומר לאחר נצחון כנצחון ששת הימים: נישאר בסיני למרות היסטוריה, ארבעה, נעשה בו היסטוריה לאחר שהיה הפקר וריק, ונישאר ביהודה ושומרון למרות הדמוגרפיה.

■■■

היום "יורדים" עלינו סטטיסטיקאים ומבהילים אותנו במספרי גידול האוכלוסיה הערבית תוך עשרים שנה, גידול לאיומים, עד לשוויון, עד רוב. אבוי הוה לנו ולציונות אילו כך הובהלנו לפני שמונים, ששים, ארבעים שנה, על ידי "סטטיסטיקות" על בסיס מספר היהודים והערבים שהיו בארץ ובמדינה אותה שעה, ללא מחשבה ועשייה ציונית להעלאת מיליונים, שלא תמיד ידענו מאין ואיך יבואו, אך תמיד ידענו שאינם לפני 20 שנה, למחרת הנצחון, כבר נמצאו שאינמו, ועוברה היא! כמעט שלא הורע היחס המספרי. לא שוה משמח אותנו. יש ירידה, אין עלייה. מדיניות אחרת, לא ויינית, כלפי הערבים, ואחרת בחזית העלייה, היתה משנה את היחס המספרי.

וכבר מיותר לשאול אצלם, מה תועיל לגבי הארץ ומדינת ישראל נסיגה? האם זה יקטין את הריבוי הטבעי או את המורת מיליון פליטים ערבים? ובהיותם במדינתם על גבולנו, מעל לראשנו ממש (בוודאי גם תוך המשכם כעובדים במשק הישראלי), האם תקטן האימה "הפלשתינאית" נגדנו, כי בתודעתם ובצדק, פלשתינה היא ארץ אחת ודאי זו שבמערב הירדן. אם לא יעלה מיליון יהודים בעשור הקרוב, האם קללת הדמוגרפיה לא תוחמר או, ופי כמה לאחר נסיגה, חלילה.

מנחם בגין נתן את האות, שבר לוח יקר, אחד, כדי להציל – כפי ששיער וטעה – את הלוח השני. את סיני הפסיד (ואני מניח, אני מקווה שגם על כך הוא מתייסר היום), ובריבונות וייהוד מלא של יהודה ושומרון לא זכה, לא זיכה אותנו. הטיל ביצה בשם 'אוטונומיה' ומישהו אחר הופקר לדגור עליה, כמו כפוי ע"י קמפ־דיוויד, והיום אין ספק עוד איזה מין יצור יתבקע – אם יתבקע – מביצה זו.

כמו קללה קדומה רובצת עלינו. למחרת מתן תורה – עגל זהב; למחרת ששת הימים – בורסה וקמפ־דיוויד. לוחות ושברי לוחות.

■■■

ה' באייר תש"ח גבר על 29 בנובמבר 1947 ולא רק בלוח. קצת בעזרת אויבים, הרבה בכוח רצון הגאולה העמוק. כ"ח באייר תשכ"ז חייב לגבור על 6 ביוני 1967, מכוח ל"ח. ולא רק מבחינה טריטוריאלית, דמוגרפית, לייהוד הארץ וקיבוץ גלויות, כי אם גם עמוקות מזה. ודאי לא בכיוון מתן תורה חדשה, אך אולי לכיוון מתן־תורה חדש.

על כל פנים: לוחות שלמים. היו עיוורים (על עין אחת או שתיים) ופסחים (על שתי הסעיפים) שעצרו ברגע האחרון בעד השלטת כ"ח באייר על המלחמה ועל הנצחון אולי בדרך הר הבית, שסלסלונו בו. מכל הבחינות היה משנה גם את פני הדמוגרפיה ומוליש להסים פלשתינאיים.

עכשו נמשך המאבק על הלוח. למניעת שברים חדשים, עד השלמת השברים הקיימים, בארץ, בעם, בנפש.

הערות בשוליים

הרב מנחם הכהן

לא זלמן ישראל

מצב לאומי: מתי יהיה לנו שגריר בוושינגטון?

– כשתהיה לנו ממשלה בירושלים.

★

שעת הביטול: הדילמה העומדת בפני הממשלה בנושא ה"לביא": אם ההשקעה בייצורו כבר מצדיקה את ביטולו, או כדאי לחכות עוד, כדי להשלים את ההשקעה.

★

צל שרים: "הממשלה כולה נושאת באחריות לפרשיות ולמחדלים".

– אחריות מיניסטריאלית בלשון חג מתן־תורה: "ויהי קולות וברקים, וענן כבד על השר, וקול שופר חזק מאוד, ויחרד כל העם".

★

אימות חסידים: על שני דברים אסור לדאוג: על מה שניתן לתקן ועל מה שלא ניתן לתקן. מה שניתן לתקן – צריך לתקן, מה שלא ניתן לתקן מה תועיל הדאגה (המגיד מזלוטשוב).

★

עסקי אוויר: מה שלא מתקבל על הדעת בכל הסיפור עם הטייס שנחת בכיכר האדומה, שהוא לא יהודי, גם לא ישראלי, ואפילו האמא שלו לא התגיירה כהלכה.

★

חג הביקורים: האומץ והשובל: ויסעו ממפא"י ויחנו ברפ"י, ויסעו מרפ"י ויחנו בממלכתית, ויסעו מממלכתית ויחנו בלע"ם, ויסעו מלע"ם ויחנו בליכוד, ויסעו מליכוד ויחנו במערך, ויסעו ממערך ויחנו על פי החירות בין עטשי ובין אבוחצירא.

★

מקיר אל קיר: פנה רבי אברהם מפוריסוב ואמר לחסיד שהסתובב בבית המדרש אנה ואנה, מצד אל צד: כשהיית כאן והלכת לשם, בוודאי סבור היית ששם יותר טוב. כשחזרת משם לכאן, בוודאי הגעת למסקנה שכאן יותר טוב, עכשיו מדוע אתה הולך שוב לשם?

★

עם לבדד: "גל חדש של אלימות בלבנון, בעקבות רצח ראשיד כאראמה".

– רואים, הם מסתדרים טוב גם בלעדינו.

★

על אח"מים ואנשים: "השופט־הנשיא לשעבר לנדוי, השופט־המבקר מלץ והאלוף חופי, הם ועדת החקירה לשב"כ".

– אילמלא ועדות החקירה, כמעט שכחנו שיש אצלנו גם אנשים ולא רק אישים, "מי־זומי", אח"מים ודרג מדיני.

★

סנקציות: במחאה על הפעלת הרכבל בשבת ובשבועות, נקטו הרבנות והמפלגות הדתיות צעד לא שגרתי, הם אסרו על הציבור הדתי לנסוע בשבת ובחג.

★

פסוקו של טור: "מי שאוזניו אטומות לאמת, עד כי אין בכוחו לשמוע את האמת גם מפי ידידו, יש להתייאש מהצלתו" (קיקרו).

דידי מנוסי

לֹא לְחִנָּם הָלַךְ הַזַּרְזִיר אַחַר הָעוֹרֵב

קוּם הִתְנַעֲרָה
אֲפוּ־חֲצִירָא
לֹא אַלְמָן יִשְׂרָאֵל (וַחֲבָל):
עֲבָדָה, שְׁנֵי אַחֶיךָ
הוֹלְכִים בִּדְרָכֶיךָ –
הַשַּׂר הוּרְבִּיץ וְזַלְמָן שׁוֹבָל.

כִּי הֵמָּה כָּמוֹךָ
בְּלִי אִישׁ שֶׁיִּתְמֹכָה,
אַךְ רוּחַ זֶה לֹא מַעֲבִיר;
נַפְשָׁם מִתְמוֹגֶגֶת:
הַמֶּלֶךְ בְּלִי בֶּגֶד
אֲבָל לְכִסְאוֹ יֵשׁ מְחִיר.

לָכֵן אֵין שָׁם בֹּשֶׁת
רַק מֵצַח נְחֹשֶׁת
לָצֵאת בִּתְרוּעָה לַקִּנְיוֹן
וּבְשֵׁם רָפִ"י־אֹמֶץ
לִמְכֹּר אֶת הַחֹמֶץ
כְּיַיִן מִבֵּית בֶּן־גּוּרְיוֹן.

כְּשֶׁהַהוּרְבִּיץ הַזֶּה
בְּהִלָּה שֶׁל חוֹזֶה
מְדַבֵּר עַל קְדֻשַּׁת הָעִנְיָן,
וְשׁוֹבָל אַחֲרָיו
(כְּשׁוֹבָל אוֹ זָנָב)
מְנַפְנֵף בְּרַטְיָה שֶׁל דַּיָּן.

קוּם הִתְנַעֲרָה
אֲפוּ־חֲצִירָא,
יִשְׂרָאֵל, כַּנִּרְאֶה, לֹא אַלְמָן!
עֲבָדָה, שְׁנֵי אַחֶיךָ
הוֹלְכִים בִּדְרָכֶיךָ
וְהַשְּׁאָר – שְׁאֵלָה רַק שֶׁל זְמָן.

שֶׁכֻּלָּמוֹ הֵם פִיקְצְיָה
אֲבָל הָאַמְבִּיצְיָה
לְתֹאַר שֶׁל חַ"כ וְ/אוֹ שַׂר
מְטַהֶרֶת הַשֶּׁרֶץ
(דֻּגְמַת שַׁ"ס וּפֶרֶץ)
בְּקַ"ן טְעָמִים שֶׁל מוּסָר.

נִפֹּלֶת־מִפְלֶגֶת
בַּכְּנֶסֶת הוֹגֶגֶת,
קְדֻשּׁוֹת הַנִּקְנוֹת בְּתַלּוּשִׁים;
וְתָמִיד יֶשְׁנוֹ רוֹנִי
אוּבַּסִּי וּכְרוֹנִי
לְהַצִּיעַ נְזִיד־עֲדָשִׁים.

וְנוֹסָף, עוֹד לִקְבֹּעַ
(בִּצְחוֹק שֶׁל צָבוּעַ):
הָעֵסֶק כָּשֵׁר וְחֻקִּי...
אוּלַי זֶה הַנֹּהַל –
אַךְ הַגֹּעַל בְּפֹעַל
מַחְלִיא וּמַבְהִיל לְהָקִיא.

לכבוד מנהיגי ישראל

נכבדינו!

אנו מבקשים מכם לסיים במהרה את פרשת ה"מחתרת" ולהעניק חנינה לכל האסירים.

אסירים אלו ידועים כחלוצים, לוחמים ומתנדבים, כנים נאמנים לעם ולמדינה, אשר נפלו קרבן לטרור הפלשתיני ולמחדליה שהיו במערכת הבטחון.

הגון וצודק לשחרר את אסירי ה"מחתרת" מיד, ובידכם היכולת הזוקית לעשות זאת (כפי ששחררתם כבת־אחת ובן־לילה את קוזו אוקמוטו ושאר 1150 הרוצחים והמחבלים).

אנא, התחשבו ברגשותינו ובדעתנו. זוהי דעת רוב הצבור בארץ.

בכבוד רב,

תושבי חיפה "האדומה" מבקשים:

חנינה ל"מחתרת"

רצונם של 1,822,226 אזרחים (כולל מחצית מצביעי המערך). 73% מהאוכלוסיה היהודית הבוגרת.

מצביעי כל המפלגות התאחדו.

פועלי חיפה ואברכי בני־ברק מאוחדים בבקשה אחת: חנינה ל"מחתרת".

בעמוד הזה נדחסו החיפאים עד לאות כ"ח. הרשימה המלאה, כולל כתובות ומספרי טלפון תוגש לרוה"מ, לממלא מקומו ולראשי הסיעות בכנסת.

זוהי בקשת החנינה הגדולה ביותר שהוגשה בישראל. אחדות לאומית. איך אפשר לסרב לציבור כה גדול?

ועד הפעולה
רח' ימין אבות 8 ירושלים
02-533688

חשבון בנק:
333180, מזרחי גאולה, ירושלים
105-998877, בינלאומי בצלאל, ירושלים

במעריב מתפרסמת היום בקשתם של תושבי בני־ברק